МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ім. адмірала Макарова
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ

«ДОПУЩЕНИЙ ДО ЗАХИСТУ»

завідувач кафедрою

професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «___» ___грудня___ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: «ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ»

Виконав: студент групи 6441м
_____ ***Щербунь А.В.***
(підпис)
Керівник роботи:
Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)
_____ ***Приходько Н.В..***
(підпис)

Миколаїв – 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Факультет економіки моря

Кафедра фінансів
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
проф., д.е.н. Рогов Г.К.
« 5 » травня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студенту Щербунь Анатолій В'ячеславович
(прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи: «ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ»

Керівник роботи доцент, к.е.н. Приходько Наталія Василівна
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора №*1206уч.* від «12 » жовтня 2023 року

2. Термін подачі роботи 12.12.2023р.

3. Вихідні дані по роботі:
нормативно-законодавча база
фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2022 роки;
статистична інформація з сайту Національного банку України і Міністерства фінансів України, Державної служби статистики

4. Перелік питань, що належать до розробки:
розкрити сутність поняття «інвестиційна діяльність банку»; визначити існуючі методи управління інвестиційною діяльністю банку; розкрити нормативно-законодавче забезпечення інвестиційної діяльності банку; проаналізувати інвестиційну діяльність банків України; провести аналіз інвестиційної діяльності АТ КБ «Приватбанк»; розробити рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної діяльності банків України.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1. Мета, предмет, об'єкт дослідження. 2. Структура джерел фінансування капітальних інвестицій в Україні в 2012-2021 рр. Середньозва-жені ставки за кредитами банків України та середня рентабельність промислових підприємств. 3. Строкова структура кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям, в 2014–2022 рр. та 9 місяців 2023 року. 4. Показники інвестицій банків України в цінні папери та обсяги кредитних вкладень за 2014-2022 роки та 9 місяців 2023 роки. 5. Структура вкладень банків України в цінні папери в 2014–2022 рр. Структура вкладень банків у боргові цінні папери за секторами економіки в 2014–2022 роках. 6. Динаміка обсягів ОВДП, що перебувають у власності банків, та частки ОВДП у загальному обсязі вкладень банків у цінні папери. 7. Динаміка обсягів кредитного та інвестиційного портфелів АТ КБ «Приватбанк» в 2020 -2022 рр. Структура кредитного портфеля АТ «Приватбанк» в 2020-2022 рр. за термінами погашення. 8. Склад і структура інвестиційного портфеля АТ КБ «Приват-банк» в 2020-2022 рр. 9. Напрями активізації інвестиційної діяльності банків України. 10. Модель залежності кредитування реального сектору економіки та вкладень банків України в цінні папери від джерел фінансових ресурсів

6. Дата видачі завдання 5.05.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назви етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Систематизація інформації та складання розгорнутого змісту роботи, затвердження його науковим керівником	19.05.2023	виконано
2	Розробка теоретичного розділу	20.06.2023	
3	Розробка аналітичного розділу	10.10.2023	
4	Розробка проектного розділу	10.11.2023	
5	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	17.11.2023	виконано
6	Розробка автореферату, презентації кваліфікаційної роботи та доповіді	30.11.2023	виконано
7	Подання кваліфікаційної роботи на попередній захист	08.12.2023	
8	Подання на кафедру фінансів тексту остаточного варіанту роботи, підписаного її керівником, разом з заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи	12.12.2023	виконано
9	Подання кваліфікаційної роботи рецензенту	18.12.2023	
10	Подання на кафедру фінансів електронних версії наступних документів у форматі pdf: кваліфікаційної роботи; файлу-опису кваліфікаційної роботи (згідно Додатку до наказу ректора НУК від 19.05.2020 р. за №287-уч); презентації доповіді	21.12.2023	виконано
11	Подання на кафедру фінансів письмового відгуку та рецензії на кваліфікаційну роботу	21.12.2023	виконано

Студент _____ / Щербунь А.В. /
(підпис) (ПІБ)

Керівник _____ / Приходько Н.В. /
(підпис) (ПІБ)

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ 8
1.1. Інвестиційна діяльність банку: сутність та види 8
1.2. Інвестиційна політика банку як основа його інвестиційної діяльності 18
1.3. Нормативно-законодавче забезпечення інвестиційної діяльності банку 22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ 29
2.1. Аналіз інвестиційного кредитування банками України реального сектора економіки 29
2.2. Аналіз інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів 36
2.3. Загальна характеристика АТ КБ «Приватбанк» та аналіз кредитування ним реального сектора економіки 45
2.4. Оцінка діяльності Приватбанку на ринку цінних паперів 55
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ 63
3.1. Шляхи активізації інвестиційної діяльності банків 63
3.2. Розробка моделі оцінки впливу ресурсної бази банків України на обсяги їх інвестиційної діяльності 72
ВИСНОВКИ 82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 88
ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інвестиційна діяльність банків має суттєве значення для економіки будь-якої країни. Особливо це важливо для економіки України, яка другий рік знаходиться в стані воєнної агресії з боку Росії. В таких умовах банківська система України відіграє критичну роль у забезпеченні та підтримці загального фінансово-економічного розвитку країни. Інвестиційна діяльність банківських установ відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи України, і це важливо на сучасному етапі, а також в умовах відновлення країни після війни.

Для економіки країни значення інвестиційній діяльності банків полягає в тому, що вони, акумулюючи фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, спрямовують грошові кошти в найбільш привабливі види економічної діяльності, стимулюють розвиток реального сектору та соціальної сфери, забезпечують формування фінансових можливостей для підвищення добробуту в країні в цілому.

Дослідження інвестиційної діяльності банків в сучасних умовах зумовлене необхідністю забезпечення ефективного функціонування економіки України, необхідності відновлення країни після закінчення війни, пошуку фінансових джерел і залучення їх у реальний сектор економіки з метою модернізації підприємств та розвитку національної економіки.

Банківський сектор є ключовим компонентом для забезпечення інвестиційної діяльності, накопичення, перерозподілу інвестиційного капіталу, а також збільшення привабливості національної економіки для інвесторів. Саме тому актуальність питання щодо інвестиційної діяльності банків, забезпечення фінансової стійкості банківської системи України в умовах післявоєнного відновлення залишається надзвичайно важливою та потребує подальшого дослідження.

Дослідженням питань діяльності банків загалом займалися такі

зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Д. Бодді та Р. Пейтон, А. Томпсон і Д. Стрікленд, І. Ансофф, Ф. Чендлер, М. Портер, С. Козьменко, О. Кириченко, Н. Галайко, М. Алєксеєнко, О. Васюренко, О. Заруба, Н. Дребот. Поглиблено вивчали особливості інвестиційної діяльності банків наступні науковці: О. Василик, Д. Василенко, Т. Васильєва, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Крупка, О. Лапко, Б. Луців, І. Лютий, А. Мещеряков, А. Мороз, А. Пересада, Н. Приказюк, А. Чухно, Н. Ткаченко та ін.

Незважаючи на велику кількість публікацій за цією проблематикою, зміни, що виникають в інвестиційній діяльності банків, потребують подальших досліджень і аналізу напрямів її розвитку та розробки заходів, спрямованих на підвищення ефективності інвестиційної діяльності банку.

Актуальність і практична значущість поставлених проблем обумовили вибір теми дослідження, його мету та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних питань здійснення інвестиційної діяльності банками України на фінансовому ринку та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо її вдосконалення.

Для досягнення мети в роботі передбачається вирішити наступні завдання:

– розкрити сутність поняття «інвестиційна діяльність банку»;

– визначити існуючі методи управління інвестиційною політикою банку;

– розкрити нормативно-законодавче забезпечення інвестиційної діяльності банку;

– проаналізувати інвестиційну діяльність банків України;

– провести аналіз інвестиційної діяльності АТ КБ «Приватбанк»;

– розробити рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної діяльності банків України.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають при здійсненні інвестиційної діяльності банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади інвестиційної діяльності банків України на фінансовому ринку.

В кваліфікаційній роботі використовувались наступні методи дослідження: історичний та метод порівняння – при вивченні поглядів різних вчених на сутність інвестиційної діяльності банку; методи індукції та дедукції, аналізу й синтезу – при визначенні перспектив розвитку інвестиційної діяльності банків; графічний, табличний – при аналізі динаміки та структури інвестиційної діяльності банків України; статистичного аналізу для оцінки основних показників розвитку інвестиційної діяльності банківської системи України, АТ КБ «Приватбанк». Методи порівняльного аналізу, синтезу, динамічних рядів надали змогу обробити різноманітну статистичну інформацію щодо інвестиційної діяльності банків України.

Теоретичну та інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, статті вітчизняних і зарубіжних вчених у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій з питань інвестиційної діяльності банків, електронні ресурси. Основні положення роботи, висновки та пропозиції базуються на використанні та узагальненні даних Державної служби статистики України, статистичних даних Національного банку України, фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна отриманих результатів дослідження, полягає у наступному:

удосконалено:

- поняття інвестиційної діяльності банку, внаслідок чого її визначено як діяльність банків на ринку цінних паперів та в реальному секторі економіки, яка пов’язана не лише з безпосереднім інвестуванням, але і професійним посередництвом, що сприяє ефективному залученню ресурсів для мобілізації капіталу (фінансового і реального) та для отримання вигоди суб’єктів інвестування;

- побудована багатофакторна кореляційно-регресійна модель оцінки впливу фінансових ресурсів банків України (власного капіталу, строкових депозитів фізичних і юридичних осіб) на обсяги кредитування реального сектору економіки та обсяги вкладень банків в цінні папери.

Практичне значення одержаних результатів. Проведений в кваліфікаційній роботі детальний аналіз інвестиційної діяльності банків може бути необхідною базою для прийняття відповідних рішень банками України.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено та обґрунтовано підхід до управління інвестиційною діяльністю банків.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення, які є результатом дослідження, доповідались та обговорювались на Наукових економічних читаннях (он-лайн) «Актуальні вектори відновлювальної трансформації економіки України», присвячених пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі (Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2023).

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 102 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, трьох розділів, висновків списку використаних джерел (з 55). Робота містить 11 рисунків та 19 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Інвестиційна діяльність банку: сутність та види

Перш ніж розкрити сутність інвестиційної діяльності банку, розглянемо поняття «інвестиції». Поняття «інвестиції» є досить широким і складним. У макроекономіці інвестиції характеризуються як частина сукупних витрат, що складаються «з витрат на нові засоби виробництва (виробничі або фіксовані інвестиції), інвестиції в нове житло, і приріст товарних запасів. Тобто інвестиції розглядаються як частина валового внутрішнього продукту, не спожита в поточному періоді, що забезпечує приріст капіталу в економіці. У теорії виробництва і, в цілому, у макроекономіці, інвестиції розглядаються як такі напрями розміщення капіталу, що сприяють утворенню нового капіталу (включаючи як засоби виробництва, так і людський капітал)» [1, с. 3]. З цієї точки зору інвестування здійснюється з метою утворення нового капіталу, розширення виробництва, отримання вигоди інвесторами.

В економічній літературі виділяють реальні та фінансові інвестиції. Фінансові інвестиції – це вкладення коштів у різні фінансові інструменти: фондові (інвестиційні) цінні папери, спеціальні (цільові) банківські вклади, депозити, паї тощо. Реальні інвестиції – це вкладення (внески) у виробничі (засоби) фонди (основні й оборотні). Переважно це вкладення в матеріальні активи – будівлі, обладнання, споруди та інші товарно-матеріальні цінності, а також у нематеріальні активи (патенти, ліцензії, ноу-хау, технічну, науково-практичну, проектно-кошторисну та іншу документацію) [2, с. 10].

Інвестиції поділяються на прямі та портфельні. Пряме інвестування – це придбання активів в акціонерному товаристві для отримання контролю над його діяльністю або розміщення безпосередньо у виробництво і реалізацію певного виду продукції. Портфельне інвестування передбачає інвестиції в цінні папери та формування інвестиційного портфеля [2, с. 11].

Інвестування сприяє формуванню капіталу і тому пов'язане з нагромадженням капіталу протягом певного часу. Фактор часу сприяє появі ризику, тому інвесторам необхідно розрахувати майбутні результати.

Оскільки банківські інвестиції є похідним поняттям від категорії «інвестиції», тому далі розглянемо поняття банківських інвестицій, яке розкривається різними науковцями.

Так, А. Пересада вважає, що «банківські інвестиції – це вкладення коштів у рухоме і нерухоме майно, інтелектуальні цінності та цінні папери, які здійснюються універсальними та спеціалізованими банками як інституційними інвесторами з метою одержання прибутку чи поширення корпоративного впливу» [3, 4].

Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. визначають інвестиції як «вкладення ресурсів банку в різні види цінних паперів з метою отримання доходу у формі дивідендів та забезпечення належного рівня платоспроможності шляхом вкладення коштів у високоліквідні цінні папери» [5, с. 206].

Н. Приказюк підкреслюють, що банківські інвестиції мають суттєві властивості інвестицій взагалі, хоча вони одночасно характеризуються і специфічними формами свого вияву [6, 7].

А. Мещеряков, Л. Лисяк визначають банківські інвестиції як «кошти, вкладені на певний період у цінні папери, що випущені урядом, місцевими органами влади, недержавні боргові зобов'язання, акції і облігації акціонерних товариств, похідні фінансові інструменти, деривативи та інші види цінних паперів» [7, с. 143].

С. Реверчук вважає, що «банківські інвестиції є самостійним, відносно відокремленим сегментом інвестиційної сфери, що характеризується, з

одного боку, пропозицією банківського капіталу від банків, з іншого – попитом на банківські інвестиції, які пред'являють потенційні учасники інвестиційної діяльності, що є покупцями цих інвестицій» [8, с. 105–106].

Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П.,Турова Л.Л., Сірко А.Ю. вважають: «Банківські інвестиції традиційно розуміють як усі напрями розміщення ресурсів банку (в основному в цінні папери), а також як операції щодо розміщення коштів на певний термін із метою одержання доходу» [9, с. 94].

А банківські інвестиційні операції – «це активні операції із вкладення ресурсів банку в різноманітні цінні папери з метою одержання доходу від утримання їх у своєму портфелі впродовж визначеного строку або від продажу прдбаних цінних паперів за більш високою вартістю» [10, с.192].

Т. Васильєва до поняття «банківські інвестиції» відносить як всі напрями розміщення ресурсів банківської установи, так і операції з розміщення коштів на певний термін з метою отримання доходу. У першому випадку, до банківських інвестицій належить весь комплекс активних операцій банку, у другому – його строкова складова [11, с. 207]. Якщо розуміти інвестиції як вкладення капіталу з метою наступного його зростання, то з позицій банку приріст капіталу має бути достатнім для того, щоб він компенсував його відмову від використання наявних фінансових ресурсів для розміщення в інші альтернативні інструменти на фінансовому ринку (наприклад, в ОВДП), давав можливість отримати винагороду за ризик і компенсувати втрати від інфляції у наступному інвестиційному періоді.

Т. Васильєва визначає банківські інвестиції як «короткострокові, середньострокові, довгострокові вкладення банком власних чи залучених коштів, що опосередковують повний кругообіг капіталу, з метою отримання прибутку» [11, с. 224].

Для дослідження поняття інвестиційної діяльності банків слід навести визначення інвестицій, закріплене в Законах України «Про банки і банківську діяльність», «Про інвестиційну діяльність» [10, 11]. Інвестиції визначаються законодавцями як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що

вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [10].

Аналізуючи наведені думки науковців, а також законодавче визначення сутності банківських інвестицій, можна зробити висновки, що при їх характеристиці дослідники зосереджуються на таких ознаках як строковість, цілеспрямованість вкладень з метою отримання доходу, зростання капіталу, досягнення ефекту. Інвестиції мають як речовий (майнові цінності), так і неречовий характер (інтелектуальні цінності, цінні папери).

Слід розрізняти категорії «інвестиційна діяльність банків» і «банківське інвестиційне кредитування». Зрозуміло, що вони подібні, але мають і певні відмінності.

Основним видом банківської діяльності є кредитування. Причому кредитування може бути споживчим та інвестиційним. Однак для банку розміщення всіх ресурсів у вигляді кредитів (споживчих або інвестиційних) не завжди доцільне. По-перше, на кредитному ринку зменшуються відсотки, зростає ризик неповернення кредитів. По-друге, діяльність банків часто пов'язана з певною економічною територією. Спад ділової активності на ній знижує кредитну дохідність банку. Це спонукає банки до диверсифікації діяльності, у т.ч. – інвестування.

Кредитування банками промислових і сільськогосподарських підприємств реального сектору економіки - це інвестиційне банківське кредитування.

Інвестиційна діяльність банків трактується по-різному. За визначенням деяких науковців (М. Паласевич, В. Булонська, С. Шевченко) банківська інвестиційна діяльність здійснюється банками з метою одержання прибутків від діяльності з цінними паперами, а також для забезпечення участі в статутному капіталі інших підприємств і контролю над їх власністю. Разом з тим, вони вважають зазначену діяльність не основною, а додатковою, що не є характерною рисою банків [14, с. 275]. Ці науковці обмежують сферу

інвестиційної діяльності лише фондовим ринком і відзначають, що в США цією діяльністю займаються лише спеціалізовані – інвестиційні банки, тому так і трактують її.

Н. Приказюк розглядає інвестиційну діяльність як практичні дії банків для реалізації інвестицій різних видів і форм [15, с. 6]. На погляд Б.Л. Луціва, є два аспекти інвестиційної діяльності банків: перший – це власне інвестиційна діяльність банку, спрямована на збільшення доходів банку, а другий – інвестиційна діяльність із позицій розвитку економіки, спрямована на забезпечення безперервності процесу відтворення основних засобів і отже, – на процес суспільного відтворення загалом. Між цими двома аспектами інвестиційної діяльності банків існують відповідні канали взаємозв'язків, що дає підстави розглядати ці аспекти як єдине ціле [16].

Економічна суть інвестиційної діяльності банку зводиться до фінансових інвестицій (довгострокові цінні папери, паї, частки, вкладення у статутні капітали тощо) та реальних інвестицій(матеріальні та нематеріальні активи). Інвестиційна діяльність банків здійснюється в фінансовому й реальному секторах економіки, включає інвестиції у власний розвиток банку, його філій, регіональних відділень [17; 18].

Діяльність банку як інвестора на ринку цінних паперів полягає у формуванні інвестиційного портфеля. До портфелю включаються цінні папери, що знаходяться у власності банку, і зорієнтовані як на власне володіння, так і на перепродаж; інвестиційний портфель банку може включати цінні папери, що емітовані резидентами та нерезидентами України і допущені до обігу на фондовому ринку України відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [19]; похідні щодо цінних паперів фінансові інструменти (ф'ючерси та опціони на цінні папери та ринкові індекси) можуть використовуватися у складі портфеля для зниження рівня ризику; неакціонерні вкладення банку в статутні капітали підприємств та організацій, що оформлені цінними паперами, розглядаються як інвестиційні.

Основою ефективної інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів є оптимізація структури інвестиційного портфеля, яка можлива лише за умови розбудови фінансового ринку України шляхом створення організаційно-правових умов вільного доступу на ринок на рівних правах держави та інших суб'єктів – власників грошових коштів, формування ринкового механізму ціноутворення, використання різноманітних фінансових інструментів, що дозволяє забезпечити потреби окремих груп суб'єктів господарювання необхідними кредитними ресурсами.

На основі узагальнення наявних теоретичних підходів визначаємо інвестиційну діяльність банків як систему економічних відносин, пов'язаних з розміщенням банками капіталу в реальному і фінансовому секторах економіки безпосередньо та опосередковано, а також обслуговування цього розміщення з метою зниження ризику та отримання доходу. Таке визначення інвестиційної діяльності банку відрізняється від існуючих тим, що трактує його не як окрему операцію банку, а як систему відносин між учасниками інвестиційної діяльності на фінансовому ринку та на ринку реального капіталу.

Інвестиційна діяльність банків пов'язана з формуванням інвестиційних портфелів, які містять чотири основні складові:

– боргові зобов'язання (державні, місцевих органів влади, кредитних організацій резидентів і нерезидентів);

– пайові цінні папери (у вигляді неакціонерних вкладень у статутний капітал і придбання акцій дочірніх і асоційованих компаній та кредитних організацій резидентів і нерезидентів);

– векселі;

– розміщення коштів у матеріальні і нематеріальні активи.

Якщо перші три складові інвестиційної діяльності банку здійснюються на ринку цінних паперів, то четверта – в реальному секторі економіки, представленому промисловими та сільськогосподарськими підприємствами.

Серед основних видів інвестиційної діяльності банків можна виділити такі як пряме, портфельне, позичкове і валютне інвестування. Стисло охарактеризуємо кожний вид. Інвестиційна діяльність банків у вигляді прямого інвестування являє собою придбання реальних виробничих активів в акціонерному товаристві для отримання контролю над його діяльністю. Проте, як застерігає Л. Примостка, надмірна концентрація інвестиційного портфеля банків у реальних інвестиціях розцінюється як невластива банкам діяльність [20, с. 198].

Портфельне інвестування передбачає купівлю акцій різних акціонерних товариств та формування інвестиційного портфеля. З метою диверсифікації банки обмежуються покупкою частини акцій або контрольного пакету стабільно функціонуючих акціонерних товариств, які виплачують дивіденди. До цілей такого інвестування можна віднести: отримання доходів у вигляді відсотків та дивідендів або в результаті зростання ринкової вартості активів.

Інвестиційна діяльність банків у вигляді позичкового інвестування розглядається як основна діяльність банків, тобто надання довгострокових кредитів, позичок підприємствам і приватним особам на певний термін і за певну винагороду. Тому деякі дослідники називають її кредитно-інвестиційною діяльністю [17].

До банківських інвестиційних операцій включають ті, в здійсненні яких ініціатива надходить від банків (тобто банки є ініціаторами розміщення коштів) на відміну від кредитних операцій, де ініціатива в отриманні коштів надходить від позичальників, хоча на практиці у статистичній звітності цей елемент не розділяється [11, с. 215].

В статистиці НБУ серед кредитів, наданих банками (депозитними корпораціями) в інвестиційну діяльність, виокремлено два їх види [21]:

1) кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості;

2) інші кредити, серед яких із їх загальної суми (кредитів) виділяють іпотечні.

Банки виступають посередниками при розміщенні цінних паперів інших акціонерних товариств. І тому виникає питання, вважати їх діяльність інвестиційною чи посередницькою. Так, науковець Н. Приказюк вважає, що це інвестиційна діяльність, яка вписується в попередньо наведений алгоритм діяльності банків (рис. 1.1), передбачає моніторинг ринку, урахування ризику, розміщення коштів у цінні папери, придбання пакетів цінних паперів для формування власного інвестиційного портфеля та портфелів замовників [22]. Оскільки банки можуть брати участь в інвестиційному процесі, здійснюючи власні інвестиції й обслуговуючи інвестиційні потреби клієнтів, то інвестиційна діяльність банку включає діяльність банку як інвестора та як посередника при реалізації інвестицій клієнтів. Функціонування банку як інвестора означає здійснення ним власних інвестиційних вкладень (ініціатива надходить від банку) для досягнення економічної вигоди. Функціонування банку як посередника при інвестуванні включає андеррайтинг, розміщення коштів у дорогоцінні метали, брокерську, дилерську, довірчу діяльність. Н. Приказюк підкреслює, що обслуговування клієнтських інвестицій передбачає консультаційно-інформаційні, клірингові, депозитарні послуги [22, с. 7].

Фінансове посередництво включає такі основні види діяльності:

1) діяльність з випуску цінних паперів за дорученням, від імені й за рахунок емітента шляхом організації підписки на цінні папери або їх реалізації іншим способом (андеррайтингова діяльність);

2) комерційна діяльність із цінних паперів, яка передбачає купівлю-продаж цінних паперів банком від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу третім особам (дилерська діяльність); дохід дилера утворюється за рахунок різниці в цінах, за якими він купує та продає цінні папери;

3) комісійна діяльність із цінних паперів: купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється банком як продавцем цінних паперів на підставі договорів-доручень чи комісії за рахунок клієнтів (брокерська діяльність) [7, с. 241–242].

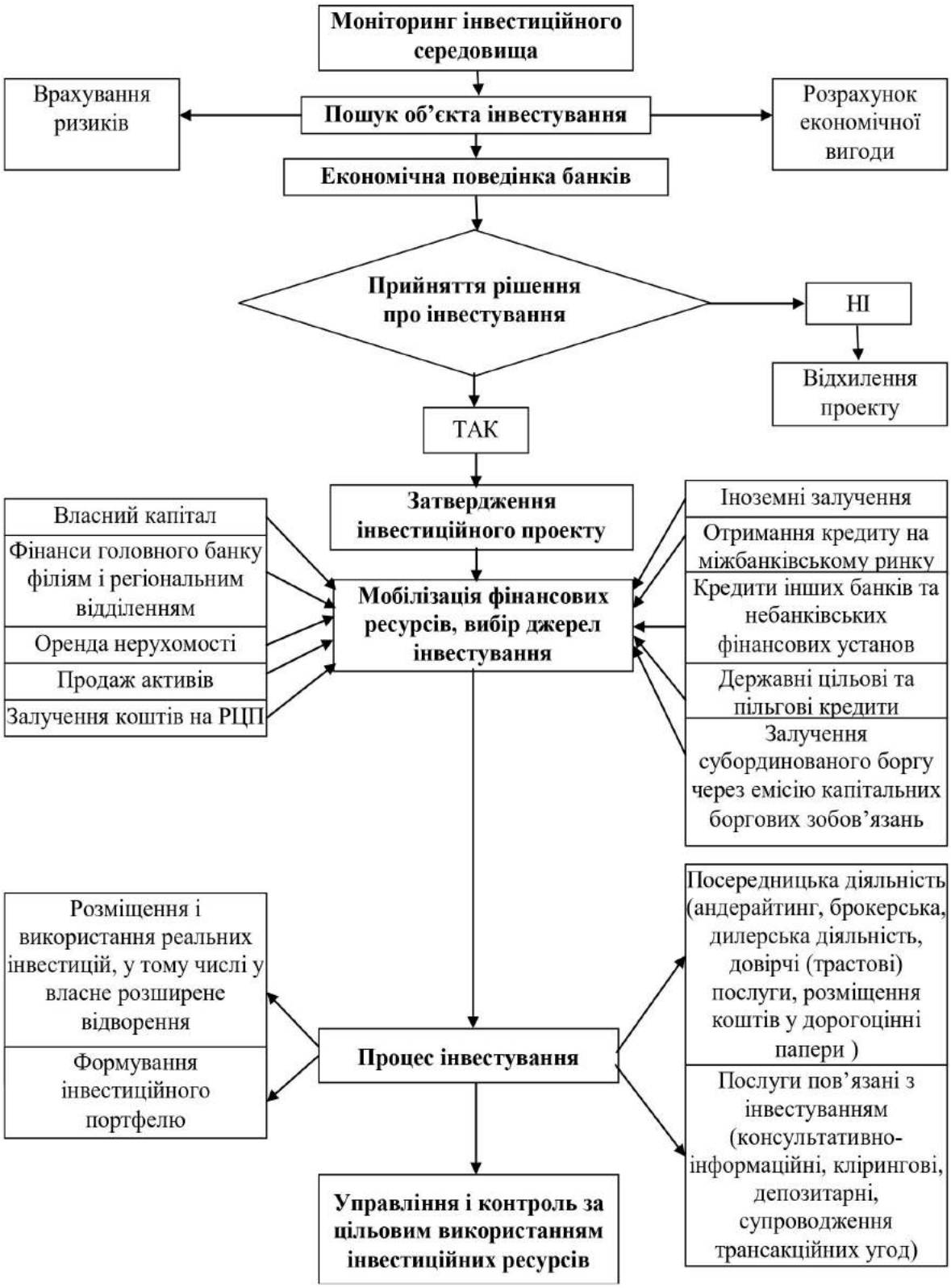

Рис. 1.1. Алгоритм інвестиційної діяльності банку

Інвестиційна діяльність банку сприяє отриманню доходів завдяки стратегічному та тактичному плануванню зростання ринкової вартості акцій, оптимізації співвідношення розмірів боргу в формі позичок і власних коштів тощо.

Серед інвестицій банків у власний розвиток можна виділити такі види:

1) інвестиції, що забезпечують підвищення ефективності банківської діяльності, оскільки сприяють зменшенню витрат за рахунок покращення технічного оснащення, організації банківської діяльності, умов праці банківських працівників, навчання персоналу, упровадження інновацій тощо;

2) інвестиції, спрямовані на розширення банківських послуг, що передбачають збільшення ресурсної та клієнтської бази, створення розгалуженої мережі регіональних відділень, здатних залучити нових підприємців та домашніх господарств, що прагнуть розвитку та розширення своєї діяльності.

Слід звернути увагу на те, що визначення розмірів і структури інвестицій у власну діяльність передбачає планування розмірів, витрат та строків інвестування. Так, перевищення їх потрібного розміру може призвести до зниження ліквідності, доходів банку та, в цілому, до зменшення ефективності інвестиційної діяльності. Недостатність інвестицій загрожує зворотними процесами.

Для розширення своєї діяльності банки формують ресурси. Банки здатні формувати і генерувати ресурси для фінансування програм довгострокового кредитування. На кредитному ринку попит на кредити і наявність банківських ресурсів, що забезпечує пропозицію грошей, взаємопов'язані. Це є основою збалансованого економічного зростання національної економіки, оскільки кредитний ринок забезпечує фінансовими ресурсами життєдіяльність економіки.

Ефективним джерелом фінансування реального сектора економіки можуть стати фінансові ресурси, залучені банками через фондовий ринок.

Інвестиційну діяльність банку слід розглядати на кількох рівнях дослідження [11, с. 211–213]. На мікрорівні (на рівні банку як суб'єкта господарювання) вона являє собою діяльність, у процесі якої банк виступає інвестором, оскільки розміщує свої ресурси на певний термін у створення чи придбання реальних і фінансових активів з метою одержання прямих і опосередкованих доходів.

Разом з тим, інвестиційна діяльність банків має й інший аспект, пов'язаний з їх роллю як фінансових посередників на макрорівнях. Виконуючи цю функцію, банки сприяють реалізації інвестиційного попиту інших суб'єктів господарювання, трансформації заощаджень в інвестиції.

Можна стверджувати, що інвестиційна діяльність банку як суб'єкта господарювання, спрямовується на отримання та примноження ним доходів. Інвестиційна діяльність банків як фінансових інститутів, що виконують посередницькі функції, полягає в досягненні приросту всього суспільного капіталу, сприянні розширеному відтворенню [11, с. 215].

1.2. Інвестиційна політика банку як основа його інвестиційної діяльності

Необхідною умовою здійснення ефективної інвестиційної діяльності банку є розробка та впровадження виваженої та дієвої інвестиційної політики. Далі систематизуємо наукові погляди щодо сутності поняття «інвестиційна політика банку». На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття «інвестиційна політика банку». Зокрема, є значна кількість публікацій, в яких автори розкривають різні підходи до розуміння сутності інвестиційної політики банку. Було проаналізовано погляди різних вчених, внаслідок чого виділено три підходи до трактування цього поняття.

Перший підхід (організаційний) заснований на положенні, що інвестиційна політика банку є комплексом заходів щодо організації та управління інвестиційною діяльністю банку, спрямованих на забезпечення оптимальної величини інвестиційних активів, їх структури та високому обсязі прибутковості при допустимих рівнях ризиків. Представниками цього Л. Кльоба [23; 24], О.О. Печенко [25]. Даний підхід найбільш точно розглядає основну мету та сутність інвестиційної політики банку. Проте, з іншого боку, він не враховує необхідності узгодження даної політики з основною цільовою стратегією банку. Таким чином, перший підхід відображає основну мету та склад інвестиційної політики.

Другий підхід характерний тим, що його представники розглядають інвестиційну політику банку як невід'ємну складову його загальної економічної стратегії. Таке визначення наведено в Енциклопедії банківської справи України [26]. Згідно другого підходу, інвестиційна політика банку є частиною загальної економічної політики банку, що визначає вибір оптимальних засобів реалізації найраціональніших шляхів оновлення і зростання рівня самофінансування власної інвестиційної діяльності та найефективніших форм залучення коштів з різноманітних джерел для здійснення інвестицій. Даний підхід відображає рівень інвестиційної політики банку в системі загальної економічної стратегії, як її невід'ємну складову.

Третій «функціональний підхід», заснований на тому, що в його межах інвестиційна політика банку розглядається як система функціональних орієнтирів, цілей. Тобто це поняття містить в собі мету інвестиційної діяльності банку. Представниками цього напрямку є Луців Б.Л. [16], С.П. Прасолова [27].

В межах третього підходу інвестиційна політика банку повинна визначати пріоритетні напрями інвестування, враховуючи рівень очікуваних доходів та ризики й на цій основі здійснювати вибір певних інвестиційних проектів; загального обсягу довгострокових інвестицій, враховуючи обсяг

загальних активів банку; граничної величини інвестицій на одного позичальника; механізму реалізації інвестицій; методів контролю за механізмом реалізації інвестиційної політики банку.

Інвестиційна політика має наступні особливості:

– інвестиційна політика банку сприймається як документально зафіксоване зведення правил, що регламентують процес інвестування і спрямовані на досягнення стратегічних цілей банку;

– інвестиційна політика банку повинна випливати із загальної ділової політики банку та взаємопов'язуватися із депозитною, кредитною, кадровою, комунікаційною, процентною та іншими політиками банку;

– інвестиційна політика банку визначається пріоритетами у виборі клієнтів та інвестиційних інструментів; нормами і правилами, що регулюють практичну діяльність банківського персоналу, який реалізує ці пріоритети [27].

Отже, інвестиційна політика банку є складовою загальної економічної стратегії банку і представляє собою систему документально затверджених правил, принципів і процедур, які визначають пріоритетні напрями інвестиційної діяльності банку, регламентують процеси здійснення банками інвестиційних операцій та послуг і спрямовані на раціональне використання банком фінансових ресурсів, формування ефективного портфеля інвестицій для досягнення банком стратегічних цілей, що випливають із його загальної ділової політики.

При розробці інвестиційної політики банки керуються традиційними критеріями: ліквідність, дохідність, ризик та величина банківських процентних ставок. Тому прийнято розрізняти такі основні види інвестиційної політики банків:

– консервативна, за якої пріоритетною метою є мінімізація інвестиційного ризику. Значну частину інвестицій займають вклади в облігації та інші короткострокові боргові зобов'язання, що призводить до зменшення ризику, підвищення ліквідності, проте до зменшення дохідності;

– поміркована (компромісна), скерована на вибір таких об'єктів інвестування, за яких рівень поточної доходності, темпи вкладень та рівень ризику найбільшою мірою наближені до середньоринкових. Інвестор не прагне максимізації свого інвестиційного доходу, уникає вкладення капіталу у високоризикові об'єкти інвестування;

– агресивна інвестиційна політика передбачає максимізацію поточного доходу від інвестиційних вкладень у найкоротші терміни. Надається перевага цінним паперам із великим ступенем ризику, проте із значною потенційною дохідністю (акції). Така політика є ризиковою.

Визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності передбачає розробку основних напрямів інвестиційної політики та встановлення принципів формування джерел фінансування інвестицій. У відповідності з цими критеріями можна виділити наступні напрямки інвестиційної політики:

– інвестування з метою отримання доходу у вигляді відсотків, дивідендів, виплат із прибутку;

– інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу в результаті зростання ринкової вартості інвестиційних активів;

– інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу.

Орієнтація на одне із зазначених напрямків є ключовою ланкою формування інвестиційної політики, що визначає склад об'єктів інвестування, джерело отримання доходу, рівень прийнятного ризику та підходи до аналізу інвестицій [23].

При виборі першого напряму інвестиційної політики визначальне значення надається стабільності доходу. Вона передбачає вкладення коштів в активи з фіксованою прибутковістю протягом тривалого періоду часу при мінімальному ризику, високої надійності і ліквідності інвестицій.

При орієнтації інвестиційної політики на приріст капіталу на перший план висувається стабільність збільшення ринкової вартості інвестиційних

активів, а їх прибутковість розглядається лише як один з факторів, що визначають вартість активів. Політика, спрямована на зростання капіталу, пов'язана з вкладенням коштів в інвестиційні об'єкти, які характеризуються підвищеним ступенем ризику, обумовленої можливістю знецінення їх вартості. Зростання ринкової вартості об'єктів інвестування може відбуватися як в результаті покращення їх інвестиційних якостей, так і короткочасних коливань ринкової кон'юнктури. При цьому зростає роль спекулятивної складової. Особливості даного типу інвестиційної політики визначають посилення ролі перспективних аспектів аналізу в порівнянні з ретроспективним і поточним аналізом при прийнятті інвестиційних рішень.

Вибір розглянутого напрямку в якості пріоритетного характерний для агресивної інвестиційної політики, метою якої є досягнення високої ефективності кожної інвестиційної операції, максимізації доходу у вигляді різниці між ціною придбання активу та його подальшої вартістю при обмеженому періоді інвестування.

У банківської діяльності обидва напрямки інвестиційної політики можуть поєднуватися в різних формах, що дозволяє підсилити переваги і згладити недоліки. Варіантом такої комбінації виступає помірна інвестиційна політика, при якій перевага виявляється достатньою величиною доходу у вигляді як поточних виплат, так і приросту капіталу при не обмеженому жорсткими рамками періоді інвестування і помірному ризику.

Отже, розробка і реалізація обґрунтованої інвестиційної політики є найважливішим аспектом інвестиційної діяльності банку.

1.3. Нормативно-законодавче забезпечення інвестиційної діяльності банку

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк – це «юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право

надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків» [13]. Банки є юридичними особами, економічно самостійними і повністю незалежними від виконавчих та розпорядчих органів державної влади в рішеннях, пов'язаних з їх оперативною діяльністю.

Інвестиційна діяльність в Україні регулюється Законом України «Про інвестиційну діяльність» [12]. Так, у Законі сказано, що інвестиційна діяльність визначається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. До суб'єктів інвестиційної діяльності, відповідно до названого Закону, відносять інвесторів та учасників.

На інвестиційному ринку банки можуть вести власну інвестиційну діяльність, а також надавати інвестиційні послуги. Відповідно до статті 50 Закону України «Про банки та банківську діяльність» [12], банк має право придбати акції (частки, паї) юридичної особи, що становлять або у сукупності становитимуть 10 і більше відсотків її статутного капіталу, за умови попереднього отримання письмового дозволу Національного банку України на таке придбання.

Банкам забороняється інвестувати кошти в підприємство чи установу, статутом яких передбачено повну відповідальність його власників.

Пряма та/або опосередкована участь банку у статутному капіталі будь-якої юридичної особи не може перевищувати 15 відсотків регулятивного капіталу банку. Сукупні інвестиції банку у статутні капітали юридичних осіб не можуть перевищувати 60 відсотків розміру регулятивного капіталу банку.

Слід відзначити, що інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів тісно пов'язана з їх кредитною діяльністю. Адже, цінні папери можуть використовуватися банками як застава для одержання кредиту на міжбанківському ринку, для рефінансування через Національний банк України, а також для проведення операцій РЕПО [28].

Банки беруть безпосередню участь у торгівлі цінними паперами. Вкладення коштів у фінансові інвестиції є одним із головних видів діяльності

банків, що забезпечує значні доходи для банківської установи та банківської системи, в цілому. Тому регулювання діяльності банків на ринку цінних паперів здійснюється як з боку держави (закони України, інструкції, постанови), так і з боку самої фінансової установи (положення, правила тощо).

Основні заходи щодо регулювання інвестиційної діяльності Національним банком України включають: встановлення обов'язкових економічних нормативів кредитного ризику та інвестування (Додаток А); встановлення мінімальних резервних вимог; встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій; визначення процентної політики; рефінансування банків; операції на відкритому ринку. Всі ці інструменти мають подвійний регулюючий вплив на інвестиційну діяльність, бо їх застосування одночасно впливає і на обсяги кредитування, інвестування і на процентні ставки.

Крім того, НБУ здійснює контроль за інвестиціями банків. Банк має право здійснити інвестицію без письмового дозволу, якщо:

1) акції (частки, паї) та інші цінні папери набуті банком у власність у зв'язку з реалізацією права заставодержателя та/або в рахунок погашення заборгованості перед банком за здійсненими банківськими операціями, наданими фінансовими послугами, і банк не утримує їх більше одного року;

2) інвестиція здійснюється у статутний капітал банку - учасника банківської групи;

3) цінні папери придбані банком за договором андеррайтингу та утримуються у власності банку не більше одного року;

4) акції та інші цінні папери придбані банком за рахунок та від імені своїх клієнтів.

Банк має право здійснити інвестицію за умови одночасного дотримання таких спеціальних вимог [29]:

1) строк банківської діяльності становить не менше ніж три роки;

2) придбання акцій (часток, паїв) юридичної особи відповідає стратегії та бізнес-плану банку;

3) здійснення придбання не приведе до порушення банком економічних нормативів та комбінованого буфера капіталу;

4) банк не є об'єктом застосування заходів впливу (у частині щодо обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів операцій);

5) виконання банком протягом останніх шести місяців економічних нормативів, комбінованого буфера капіталу та вимог щодо порядку формування обов'язкових резервів;

6) наявність прибутку за даними оборотно-сальдового балансу банку, визначеного нормативно-правовим актом НБУ, який регламентує правила організації статистичної звітності, що подається банками до Національного банку, на кожну звітну дату протягом останніх шести місяців, що передують даті звернення.

Дію нормативів кредитного ризику та інвестування регламентує Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» та Закон України «Про банки і банківську діяльність» [29,13]. Методика розрахунку економічних нормативів економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні», затверджена рішенням Правління НБУ № 803-рш від 15.12.2017р. [30].

Національним банком України згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» та Інструкцію про регулювання діяльності банків в Україні встановлені три нормативи кредитного ризику і два нормативи інвестування [12; 29]:

– норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7). Цей норматив встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов’язань. Він визначається як співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи

пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25%.;

– норматив великих кредитних ризиків (Н8). Цей норматив встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів. Норматив великих кредитних ризиків визначається як співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н8 не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку;

– норматив максимального кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9). Він установлюється для обмеження ризику операцій з пов'язаними з банком особами, зменшення негативного впливу операцій з пов'язаними з банком особами на діяльність банку. Цей норматив визначається як співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних із банком осіб, до загального розміру регулятивного капіталу. Нормативне значення нормативу Н9 не має перевищувати 25 %;

–норматив інвестування в цінні папери окремо за кожним емітентом (Н11). Він встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням в акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи і визначається як співвідношення розміру коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою, до регулятивного капіталу банку. До коштів, що інвестуються, включаються: акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що випущені установою та обліковуються за справедливою вартістю; вкладення в асоційовані та дочірні установи. Нормативне значення нормативу Н11 не має перевищувати 15 відсотків, отже, банк може вкладати в цінні папери однієї окремо взятої установи не більше 15 % статутного капіталу ;

– норматив загальної суми інвестування (Н12). Він встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного із здійсненням банком інвестиційної діяльності, і визначається як співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н12 не має перевищувати 60 відсотків.

За активними операціями банк має формувати резерви згідно Положення «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затвердженого Затверджене Постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 р. [31].

Банк формує резерви за кредитами та за цінними паперами. За цінними паперами банк розраховує резерви на індивідуальній основі, виходячи з класу боржника, що є емітентом цінних паперів, визначеного на підставі кредитного рейтингу за міжнародною шкалою.

З одного боку, ці резерви служать захистом вкладників, кредиторів та акціонерів банку, а з іншого — резерви підвищують надійність і стабільність банківської системи в цілому.

Банки щорічно переглядають свої загальні стратегії та інвестиційну політику, а за умов фінансово-економічної кризи вся увага концентрується на розробці заходів для подолання негативних її наслідків, зменшення впливу ризиків та підвищення прибутковості діяльності банківської установи.

Розроблена банком інвестиційна політика неповинна вступати в протиріччя з вимогами банківського регулювання та нагляду.

Висновки до розділу 1

За результатами першого розділу роботи, можна зробити наступні висновки:

1. Аналізуючи думки науковців щодо визначення банківських інвестицій, визначено, що при характеристиці банківських інвестицій

дослідники зосереджуються на таких ознаках як строковість, цілеспрямованість вкладень з метою отримання доходу, зростання капіталу, досягнення ефекту. Інвестиції мають як речовий (майнові цінності), так і неречовий характер (інтелектуальні цінності, цінні папери).

2. Поняття «інвестиційна діяльність банків» сформульовано як різнопланову діяльність банків на ринку цінних паперів та в реальному секторі економіки, пов'язану не лише з безпосереднім інвестуванням, але і професійним посередництвом, що сприяє ефективному залученню ресурсів для нагромадження капіталу (фінансового і реального) та отримання вигоди суб'єктів інвестування.

3. Інвестиційна діяльність банків здійснюється у фінансовому й реальному секторах економіки, включає інвестиції у власний розвиток банку, його філій, відділень та послуги, пов'язані з інвестуванням. Ініціатором інвестування є банк.

4. Інвестиційна політика діяльності банків є основою ефективних взаємовідносин між суб'єктами реального сектора та банківськими установами. Вона визначає основні напрями вкладень та джерела їх фінансування, механізм прийняття і реалізації рішень, характеристики активів та їх співвідношення для формування оптимальної структури інвестиційного портфеля.

5. На інвестиційну діяльність банків істотно впливає її нормативно-законодавче забезпечення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз інвестиційного кредитування банками України реального сектора економіки

Займаючись інвестиційною діяльністю, банки виконують не стільки роль інвестора, скільки роль посередника, який акумулює на фінансовому ринку тимчасово вільні грошові кошти фізичних і юридичних осіб та трансформує їх у кредитні ресурси інвестиційного призначення.

Розробляючи та здійснюючи інвестиційну політику, банки беруть активну участь у забезпеченні неперервності виробничих процесів, сприяють отриманню прибутку. Банки надають кредити всім секторам економіки. Кредити нефінансових корпорацій, надані депозитними корпораціями України, на 1 жовтня 2023 року становили 716,89 млрд.грн. За видами економічної діяльності вони мали наступну структуру: найбільшу питому вагу займали кредити в торгівлю і ремонт автотранспортних засобів 38,9% (278,879 млрд.грн.), в сільське, лісове та рибне господарство – 16,1% (115,504 млрд.грн.), у переробну промисловість– 15,1% (108,045 млрд.грн.), у постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 9,2% (65,829 млрд.грн.), транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність– 3,5 % (25,121 млрд. грн.), в операції з нерухомим майном – 7,9% (70,0 млрд.грн.), у будівництво – 2,6 % (18,860 млрд. грн.), в добувну промисловість і розроблення кар'єрів – 2,4 % (17,101 млрд. грн.),в інші види економічної діяльності – 4,6 % (32,727 млрд.грн.) [21]. Структура кредитів, наданих депозитними корпораціями України нефінансовим корпораціям на 1 жовтня 2023 року, надана на рис. 2.1.

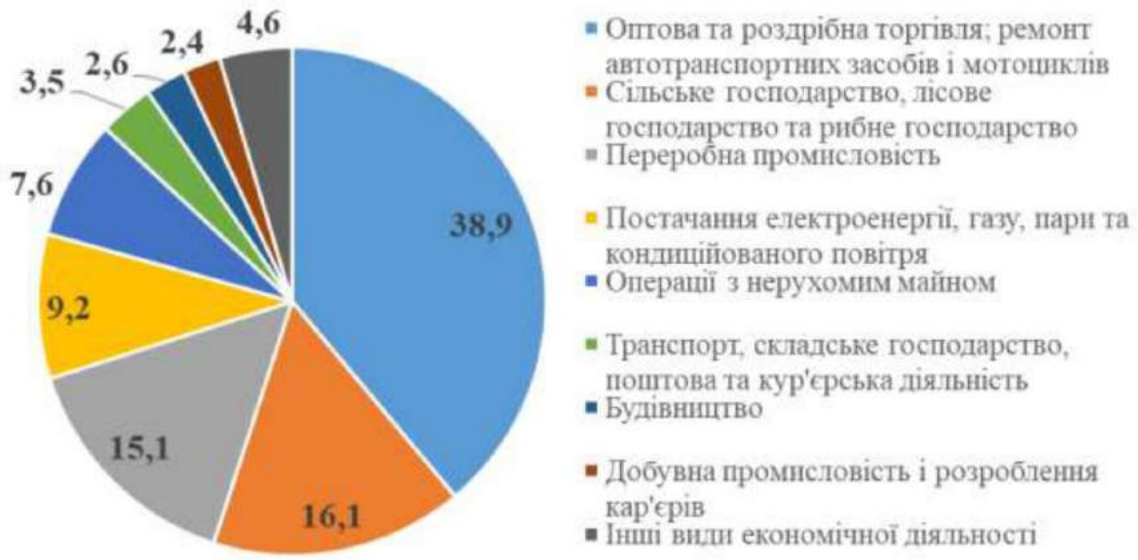

Рис. 2.1. Структура кредитів, наданих депозитними корпораціями України нефінансовим корпораціям на 1 жовтня 2023 року

Незважаючи на участь банків у інвестиційному кредитуванні, підприємства Україні в основному здійснюють самофінансування (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Структура джерел фінансування капітальних інвестицій в Україні в 2012-2021 рр.*

Джерела фінансування	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кошти державного бюджету, %	6,0	2,6	1,2	2,5	2,6	3,4	3,9	4,9	8,7	9,2
Кошти місцевих бюджетів, %	3,1	2,7	2,7	5,2	7,5	9,3	8,7	9,1	10,4	8,4
Власні кошти підприємств та організацій, %	62,6	66,4	70,5	67,5	69,3	69,1	70,8	65,4	66,5	68,6
Кошти інвесторів-нерезидентів, %	1,8	1,7	2,6	3,0	2,7	1,4	0,3	0,7	0,4	0,1
Кошти населення на будівництво житла, %	8,3	9,6	10,0	11,7	8,3	7,3	6,0	5,2	4,9	5,4

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кредити банків та інші позики, %	14,5	13,9	9,9	7,6	7,5	6,6	7,8	10,8	6,7	5,0
Інші джерела фінансування, %	3,7	3,2	3,1	2,5	2,1	2,9	2,5	3,9	2,4	3,3

* Складено автором за джерелом [32]
Інформації за 2022 рік не має

Так, в структурі джерел фінансування капітальних інвестицій в Україні власні кошти підприємств становили в 2012–2021 рр. понад 60 %, а в 2014 і 2019 рр. цей показник був вище 70 %. Питома вага коштів державного і місцевого бюджетів в фінансуванні капітальних інвестицій мала, але спостерігається тенденція поступового зростання питомої ваги коштів державного бюджету з 1,2 % в 2014 р. до 9,2 % в 2021 р., а коштів місцевих бюджетів з 2,7 % в 2013 р. до 10,4 % в 2020 р.

В 2012-2017 рр. спостерігається тенденція зменшення частки банківських кредитів та інших позик в інвестуванні в основний капітал з 14,5 % в 2013 році до 6,6% в 2017 році. В 2018-2019 рр. частка банківських кредитів і інших позик зросла, а в 2020-2021 рр. знову зменшилася. Тобто немає стійкої тенденції її зміни протягом досліджуваного періоду.

Далі розглянемо різницю між середньою рентабельністю промислових підприємств і середньою ставкою банківського кредитування (табл. 2.2).

Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств був низьким. Ставки за кредитами перевищують рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в 2013–2022 рр. в декілька разів (виключенням став 2021 рік). Це обумовлює низький платоспроможний попит на кредити з боку підприємств, які не можуть оплачувати банківські кредити. Отримуючи кредити, підприємства потрапляють у залежність від кредиторів. Це означає, що кредитні ресурси залишаються дорогими для виробничих підприємств. У зв'язку з цим, виникає проблема формування таких відсоткових ставок за

кредитами, які б відповідали рентабельності підприємств промисловості (і сільського господарства) та були вигідними для позичальників.

Таблиця 2.2

Середньозважені ставки за кредитами банків України та середня рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в 2013-2022 роках

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Середньозважена ставка за кредитами, %	14,4	15,0	17,5	15,9	14,6	17,2	17,0	13,1	12,2	16.2
Середня рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	3,0	1,6	0,9	4,2	6,8	6,3	5,5	3,9	11,2	0,8
Співвідношення між середньозваженими ставками за кредитами та середньою рентабельністю операційної діяльності промислових підприємств	4,80	9,38	19,44	3,79	2,15	2,73	3,09	3,36	1,09	20,25

* складено автором за джерелами [33; 34]

НБУ має вплив на відсоткові ставки за кредитами банків шляхом встановлення облікової ставки, яка є базовою при визначенні банками ставок за кредитами. Інструментами, здатними регулювати відносини в сфері інвестицій, є зменшення податків, обмеження практики покриття бюджетного дефіциту за допомогою державних цінних паперів, стримування цін на продукцію природних монополій тощо [11, с. 240].

Високий кредитний ризик з боку банків пов'язаний не лише з низькою рентабельністю підприємств, але й з їх недостатнім технічним рівнем. Засоби виробництва на більшості промислових підприємств є застарілими, зношеними і не дають можливості створювати конкурентоспроможну продукцію, реалізація якої забезпечувала б повернення кредиту.

Отже, скрутний стан національного виробництва потребує значних інвестиційних кредитів, які воно не може отримати через нестійкий фінансовий стан підприємств. Ринок інвестиційних кредитів залишається досить звуженим і не забезпечує інвестиційних потреб економіки в повному обсязі.

Банківська система має проблеми з трансформуватиням заощаджень в інвестиції, і особливо це пов'язане в воєнною агресію росії в 2022 році. Не всі акумульовані в банках кошти спрямовуються на інвестування, тобто велика частина кредитних пропозицій банків не знаходить позичальників. В зв'язку з цим банківські установи мають надлишкову ліквідність, а це призводить до зниження рентабельності їх діяльності (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Стан ліквідності та рентабельність банків України у 2012-2022 роках*

Показник	Значення на початок року										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Н4 – норматив миттєвої ліквідності (не <20%)	69,26	56,99	57,13	78,73	60,79	55,55	68,66	скасовано з 02.09.2019 р. постановою Правління НБУ від 1.08.2019 № 102			
Н5 – норматив поточної ліквідності (не <40 %)	79,09	80,86	79,91	79,98	102,14	108,08	99,12	скасовано з 02.09.2019 р. постановою Правління НБУ від 1.08.2019 № 102			
Н6 – норматив короткострокової ліквідності (до 15.10.09 не<20%) (не <60%)	90,28	89,11	86,14	92,87	92,09	98,37	93,52	94,35	86,82	89,13	Скасовано 23.03.2022 № 59
Рентабельність активів, %	0,45	0,12	-4,07	-5,46	-12,60	-1,93	1,69	4,26	2,44	4,09	1,04
Рентабельність капіталу, %	3,03	0,81	-30,46	-51,91	-116,7	-15,84	14,67	33,45	19,22	35,08	9,68

* складено автором на підставі [35; 36]

Такий стан свідчить про надлишок ліквідності у банків. Це негативно впливає на стан як всієї банківської системи, так і на економічну ситуацію в країні, адже такі нормативні показники свідчать про те, що банки не можуть ефективно розміщувати свої ресурси, накопичуючи їх.

Строкова структура кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям, представлена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Строкова структура кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям, в 2014–2022 рр. та на 1 жовтня 2023 року*

На кінець періоду	Усього надані кредити, млн.грн.	Короткострокові кредити (до 1 року)		Середньострокові (від 1 до 5 років)		Довгострокові (більше 5 років)	
		млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
2013	691 903	358 812	51,9	247 827	35,8	85 264	12,3
2014	778 841	339 631	43,6	333 646	42,8	105 564	13,6
2015	787795	387900	49,2	289883	36,8	110012	14,0
2016	822114	306002	37,2	353748	43,0	162364	19,8
2017	829932	354989	42,8	288950	34,8	185993	22,4
2018	859740	413695	48,1	278126	32,4	167920	19,5
2019	744648	375326	50,4	235423	31,6	133899	18,0
2020	724157	371855	51,4	233459	32,2	118842	16,4
2021	752324	415523	55,2	242415	32,2	94386	12,5
2022	754371	412550	54,7	240893	31,9	100838	13,4
вересня 2023 року	716887	375294	52,4	241438	33,7	100155	14,0

* складено автором на підставі [37]

Кредити з терміном погашення до одного року на 1 жовтня 2023 року становили 52,4 % (375,294 млрд.грн.), з терміном погашення від одного до п’яти років та понад п′ять років – відповідно 33,7 % (241,438 млрд.грн.) та 14,0 % (100,155 млрд.грн.) [37]. Отже, питома вага довгострокових кредитів, які використовуються реальним сектором економіки на нагромадження капіталу, модернізацію виробництва є незначною порівняно з короткостроковими. В 2014-2017 роках спостерігається тенденція поступового зростання частки довгострокових кредитів з 12,3 % до 22,4 %, а в 2018-2021 роках спостерігається протилежна тенденція зменшення частки довгострокових кредитів в структурі кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям. На 1 жовтня 2023 року їх частка збільшилась до 14 %.

Структура кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям за цільовим спрямуванням, представлена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Кредити, надані банками нефінансовим корпораціям за цільовим спрямуванням в 2014–2022 рр. та на 1 жовтня 2023 року*

На кінець року	Усього надані кредити		На придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості		Інші кредити		Із загальної суми іпотечні кредити	
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
2013	691903	100	13026	1,9	678877	98,1	110708	16,0
2014	778841	100	15548	2,0	763293	98,0	121996	15,7
2015	787795	100	12986	1,6	774810	98,4	101840	12,9
2016	822114	100	11138	1,3	810976	98,7	145679	17,7
2017	829932	100	10632	1,3	819205	98,7	113374	13,7
2018	859740	100	33562	3,9	826178	96,1	136 979	15,9
2019	744648	100	30119	4,0	714529	96,0	152 323	20,5
2020	724157	100	23675	3,3	700481	96,7	127 642	17,6
2021	752324	100	19549	2,6	732775	97,4	108 206	14,4
2022	754371	100	15691	2,1	738681	97,9	93458	12,4
На 30.09.2023	716887	100	23741	3,3	693146	96,7	86773	12,1

* складено автором на підставі [37]

В 2014-2017 роках питома вага кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості в загальній сумі кредитів не перевищувала 2 %, а в 2018-2022 роках і за 9 місяців 2023 року не перевищує 4%. Частка іпотечних кредитів нефінансовим корпораціям поступово скорочувалася з 18,5% на кінець 2012 року до 12,9% на кінець 2015 р. На кінець 2016 р. частка іпотечних кредитів збільшилася до 17,7%. В 2019-2022 рр. і за 9 місяців спостерігається негативна тенденція зменшення частки іпотечних кредитів з 20,5% до 12,1%. Саме іпотеку можна розглядати як різновид інвестиційного банківського кредитування, що має потенційні можливості для залучення кредитних ресурсів в реальний сектор економіки.

Інвестиційна діяльність банків у реальному секторі економіки передбачає застосування лізингу. Фінансовий лізинг та інші інвестиційні кредити суб'єктам господарювання відповідають сутності класичного банківського інвестиційного кредитування. Активне впровадження лізингових операцій в Україні може стати потужним імпульсом технічного розвитку, переобладнання виробництва і структурної перебудови економіки.

2.2. Аналіз інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів

Розвиток фондового ринку створює потенційні можливості для залучення кредитних ресурсів у сектор реальної економіки. Тому далі за даними Національного банку України здійснимо аналіз банківських вкладень в цінні папери, обсягів наданих кредитів та їхньої питомої ваги в сукупних активах (табл. 2.6). Аналіз проведено для порівняння частки вкладень в цінні папери і кредитного портфеля в сукупних активах, для визначення місця цінних паперів в інвестиційній діяльності банків України.

Таблиця 2.6

Показники інвестицій банків України в цінні папери та обсяги кредитних вкладень за 2014-2022 роки та 9 місяців 2023 року *

На кінець періоду	Вкладення в цінні папери та довго-строкові інвестиції (без врахування резервів), млн.грн.	Темп приросту, %	Частка вкладень в цінні папери та довго-строкові інвестиції в активах банків, %	Кредитний портфель (без враху-вання резервів), млн. грн.	Темп приросту, %	Частка кредитного портфеля в активах банків, %
1	2	3	4	5	6	7
2013	138287	X	9,82	911402	X	64,70
2014	168928	+22,16	11,11	1006358	+10,42	66,17
2015	201520	+19,29	12,82	1009768	+0,34	64,26
2016	332273	+64,88	19,13	1005923	-0,38	57,90
2017	425803	+28,15	23,04	1036745	+3,06	56,09

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
2018	480615	+12,87	25,15	1118860	+7,92	58,55
2019	539466	+12,24	27,21	1033340	-7,64	52,12
2020	791373	+46,70	35,82	960597	-7,04	43,48
2021	829887	+4,87	35,18	1065347	+10,90	45,16
2022	1022568	+23,22	37,64	1036213	-2,73	38,14
На 30.09.2023	1235776	+20,85	41,12	1001014	-3,40	33,31

*Джерело: побудовано автором на основі [37]

За аналізований період спостерігається тенденція зростання вкладень банків України в цінні папери, довгострокові інвестиції та їх частки в загальних активах. Якщо на кінець 2013 року частка вкладень в цінні папери складала 9,82%, то на 1 жовтня 2023 року – 41,12%.

Частка кредитного портфеля банків в загальних активах не має постійної тенденції, вона то зменшується, то зростає. Але темпи зниження випереджують темпи зростання. Якщо на кінець 2013 р. частка кредитного портфеля в загальних активах становила 64,7%, то на 1 жовтня 2023 року – 33,31%.

Отже, темпи зростання вкладень банків в цінні папери перевищували темпи зростання кредитного портфеля протягом досліджуваного періоду. Треба зазначити, що кредитний портфель банків на кінець 2013 р. перевищував обсяги вкладень банків у цінні папери більш ніж в 6,5 разів. На 1 жовтня 2023 року обсяги вкладень банків у цінні папери перевищували кредитний портфель лише в 1,2 рази, що свідчить про стрімке зростання вкладень банків в цінні папери [38].

Щорічне зростання частки портфеля цінних паперів в загальних активах банків свідчить про підвищення інтересу банків до розміщення коштів у цінні папери. Причинами цього стало зменшення попиту на кредити через високі процентні ставки, зростання обсягів емісії державою надійних цінних паперів - ОВДП, дохідність яких зростала, а також погіршення фінансового

стану та кредитоспроможності позичальників, в т.ч. спричинене пандемією. воєнною агресією росії.

Дослідити діяльність банків України на ринку цінних паперів детальніше дозволить аналіз динаміки структури вкладень у цінні папери банків України. Для цього слід зупинитися на існуючих вимогах до відображення вкладень у цінні папери у фінансовій звітності банків. Такі вимоги встановлені Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 № 14 [39]. Оцінка вартості фінансових активів (цінних паперів) в портфелі банку здійснюється згідно Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) «Фінансові інструменти» [40]. Згідно цього стандарту банк здійснює класифікацію та оцінку фінансових активів, виходячи з бізнес-моделі, яку він використовує для управління цими активами, та характеристик грошових потоків, передбачених договором

Всі боргові фінансові активи, в залежності від визначеної банком бізнес-моделі та характеристик потоків грошових коштів за договорами, класифікуються за такими категоріями:

- фінансові активи за амортизованою собівартістю («АС»);
- фінансові активи за справедливою вартістю через інший сукупний дохід («СВІСД»);
- фінансові активи за справедливою вартістю через прибуток або збиток («СВПЗ»).

Банк оцінює фінансовий актив за амортизованою собівартістю («АС»), якщо виконуються обидві такі умови:

1) фінансовий актив утримується в рамках бізнес-моделі, метою якої є утримання фінансових активів для отримання передбачених договором грошових потоків;

2) договір за фінансовим активом передбачає отримання на визначені дати потоків грошових коштів, які є суто виплатами основної суми та процентів (SPPI) на непогашену частину основної суми.

Банк оцінює фінансовий актив за справедливою вартістю через інший сукупний дохід («СВІСД»), якщо виконуються обидві такі умови:

1) фінансовий актив утримується в рамках бізнес-моделі, мета якої досягається як за рахунок отримання передбачених договором грошових потоків, так і продажу фінансових активів;

2) договір за фінансовим активом передбачає отримання на визначені дати грошових потоків, які є суто виплатами основної суми та процентів на непогашену частину основної суми.

Банк оцінює борговий фінансовий актив за справедливою вартістю через прибуток або збиток («СВПЗ»), якщо:

1) фінансовий актив утримується для отриманням максимальних грошових потоків від продажу;

2) договір за фінансовими активом не відповідає критерію отримання суто виплат основної суми та процентів на непогашену частину основної суми.

Бізнес-модель описує, в який спосіб банк здійснює управління своїми активами для одержання грошових потоків. Це означає, що бізнес-модель визначає, чи виникнуть грошові потоки від одержання договірних грошових потоків або від продажу фінансових активів, або надійдуть із обох цих джерел.

Крім інвестицій в боргові цінні папери банки здійснюють інвестиції в акціонерний капітал, в тому числі інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, до яких належать акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку, за винятком таких цінних паперів, що придбані та/або утримуються виключно для продажу протягом 12 місяців з дати придбання.

Структура вкладень банків України в цінні папери в 2014–2022 роках та на 1 жовтня 2023 року представлена в табл. 2.7 і на рис. 2.2.

Таблиця 2.7

Динаміка та структура вкладень банків України в цінні папери в 2014-2022 рр. та на 1жовтня 2023 року *

Вкладення банків в цінні папери	На кінець року										На 1 жовтня 2023
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Фінансові активи за справедливою вартістю через прибуток або збиток, млн.грн.	9829	20286	58066	53647	103222	167690	155971	192114	178504	192264	192 962
Темп приросту	X	106,39	186,24	-7,61	92,41	62,46	-6,99	23,17	-7,08	7,71	0,36
Частка у загальному портфелі ЦП,%	7,14	12,48	26,12	16,49	21,47	35,13	29,12	24,44	21,50	18,89	15,76
Фінансові активи за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, млн.грн.	120893	134036	140598	238130	275342	234069	208589	307741	335968	270723	390 423
Темп приросту	X	10,79	4,90	69,37	15,63	-14,99	-10,89	47,53	9,17	-19,42	44,21
Частка у загальному портфелі ЦП	87,90	82,48	63,25	73,22	57,28	49,04	38,94	39,15	40,47	26,59	31,88
Фінансові активи за амортизованою собівартістю, млн.грн.	4114	6150	22555	32581	101317	75655	171056	286542	315970	557501	645680
Темп приросту	X	49,49	266,75	44,45	210,97	-25,33	126,10	67,51	10,27	76,44	15,82
Частка у загальному портфелі ЦП	2,99	3,78	10,15	10,02	21,08	15,85	31,94	36,45	38,06	54,77	52,73
Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії, млн.грн.	2765	2070	1076	887	827	457	423	300	310	268	293
Темп приросту	X	-25,16	-48,01	-17,53	-6,76	-44,72	-7,48	-29,09	3,33	-13,70	9,34
Частка у загальному портфелі ЦП	2,01	1,27	0,48	0,27	0,17	0,10	0,08	0,04	0,04	0,03	0,02
Портфель цінних паперів	138287	168928	201520	332273	425803	480615	539466	791373	829887	1022658	1235776

Джерело: складено автором за даними [36]

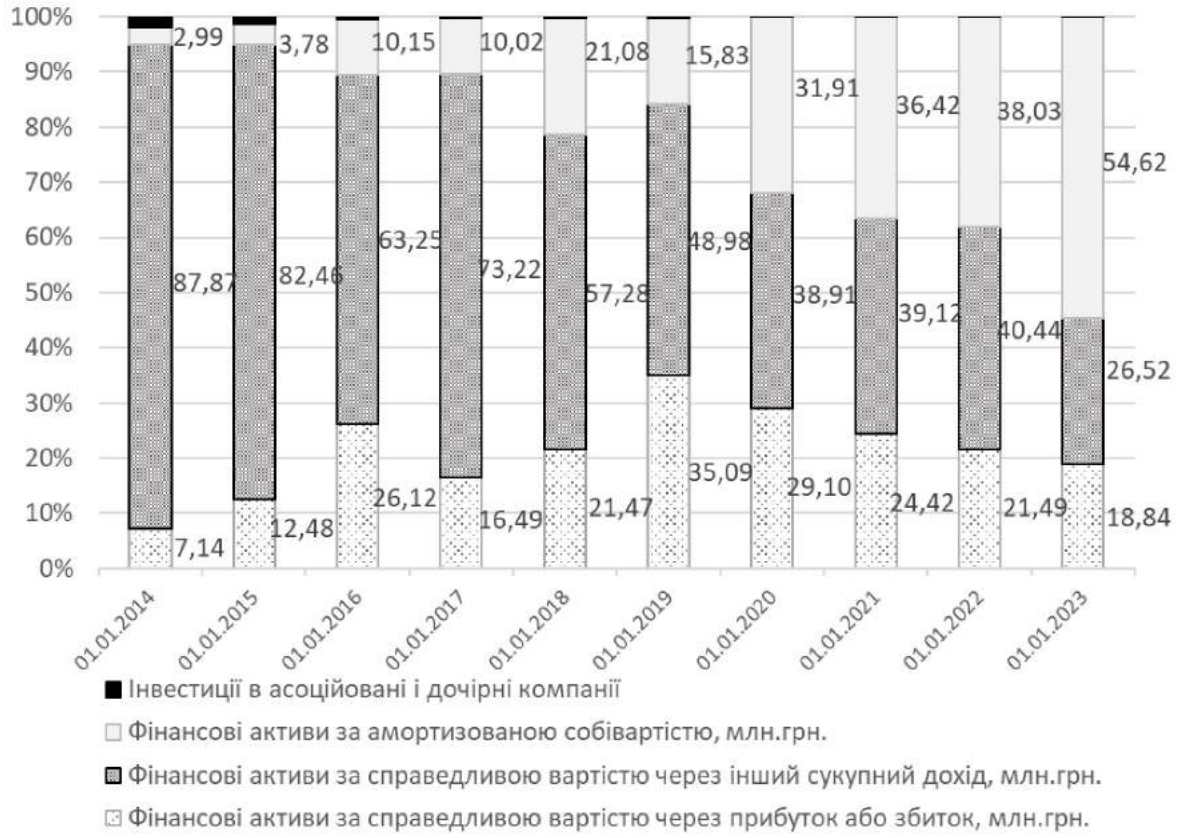

Рис. 2.2. Структура вкладень банків України в цінні папери в 2014–2022 роках

Протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція зменшення питомої ваги фінансових активів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід з 87,87% на початок 2014 року до 26,52% на 1 жовтня 2023 року, також тенденція збільшення питомої ваги фінансових активів за амортизованою вартістю. Найбільшу питому вагу в портфелі цінних паперів займають фінансові активи на продаж. Проведення торгівельних операцій з цінними паперами у порівнянні з інвестиційними значно переважає. Щодо інвестицій банків в асоційовані й дочірні компанії (тобто вкладень в акції та інші неборгові цінні папери), то їх питома вага в портфелі цінних паперів дуже мала. Наведені дані свідчать як про низьку зацікавленість банків у купівлі акцій підприємств, так і про недостатню кількість інвестиційно привабливих акцій у вільному продажу на фінансовому ринку України.

Далі проаналізуємо розподіл вкладень банків у боргові цінні папери за секторами економіки та термінами (табл. 2.8). За даними табл. 2.8 можна стверджувати, що за аналізований період найбільший обсяг вкладень здійснювався у фінансові інструменти загального сектору державного управління, які становили більше 70% загальної суми банківських інвестицій у боргові цінні папери. Найбільший обсяг вкладень у державні цінні папери спостерігається з 2017року, а з початку 2022 року він становить більше 99% і спостерігається його зростання. Це свідчить про зростання державного дефіциту в Україні і пов'язано з воєнною агресією росії.

Для більш наочного огляду структури вкладень банків України в 2014-2022 роках в боргові цінні папери за секторами економіки побудовано графік (рис. 2.3).

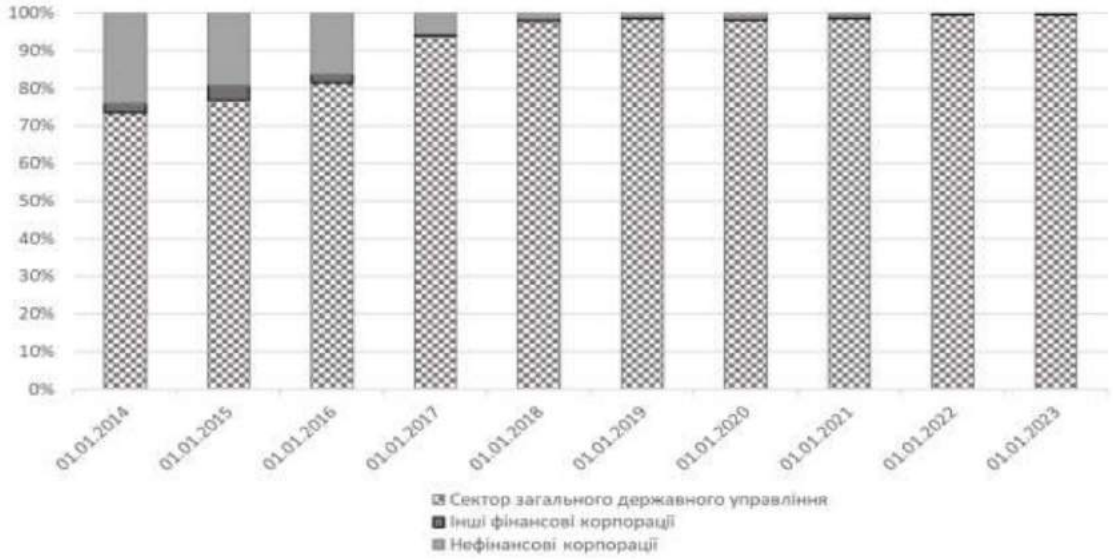

Рис. 2.3. Структура вкладень банків у боргові цінні папери за секторами економіки в 2014-2022 роках

Проблемою інвестиційної діяльності банків є складність прийняття рішень щодо здійснення інвестиційних вкладень або ж отримання спекулятивної вигоди від короткострокових інвестицій на фондовому ринку. Враховуючи це, банки здійснюють вкладення в високоліквідні цінні папери, які гарантовані державою (ОВДП) (табл. 2.9).

Таблиця 2.8

Структура вкладень банків України у боргові цінні папери за секторами економіки та термінами в 2014-2022 рр. та на 1 жовтня 2023 року *

Вкладення банків у боргові цінні папери	На кінець року										На 01.10.2023
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
За видами боргових цінних паперів, млн.грн.											
ЦП, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки	6,81	15,38	15,56	13,71	13,02	39,92	41,21	30,93	28,90	34,58	29,30
ЦП, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	91,01	82,96	76,67	80,55	69,30	51,60	49,99	47,75	50,08	45,76	49,31
ЦП, які обліковуються за амортизованою собівартістю	2,19	1,67	7,77	5,74	17,68	8,48	8,79	21,32	21,02	19,66	21,39
За секторами економіки, %											
Сектор загального державного управління	73,55	76,85	81,49	93,77	97,83	98,36	97,97	98,62	99,31	99,44	99,48
Інші фінансові корпорації	2,40	3,89	2,28	0,70	0,75	0,53	0,77	0,82	0,52	0,51	0,47
Нефінансові корпорації	24,05	19,26	16,22	5,53	1,42	1,11	1,26	0,72	0,17	0,05	0,05
За термінами, %											
На вимогу	10,28	22,75	15,33	25,30	9,71	1,05	0,20	0,37	0,31	0,00	0,00
До 1 року	20,22	24,67	29,48	8,97	10,93	15,44	7,81	20,58	14,03	12,72	12,36
Від 1 року до 2 років	24,13	14,74	6,43	21,44	27,97	17,01	15,62	20,08	22,34	17,30	14,28
Більше 2 років	45,37	37,84	48,76	44,29	51,39	66,50	76,37	58,90	63,31	69,98	73,35

* Джерело: складено авторами за даними [41]]

Таблиця 2.9

ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу (млн.грн.) *

Дата	Усього	Облігації, які знаходяться у власності			
		НБУ	Банків	Інших осіб	Нерезидентів
01.01.2014	247706,24	147053,60	76372,28	12193,68	11969,95
01.01.2015	457658,58	318124,00	93433,94	23595,64	21543,60
01.01.2016	505185,43	389936,89	81581,67	11160,06	22464,90
01.01.2017	667557,17	381945,90	255465,23	23686,83	6459,21
01.01.2018	750269,75	360572,80	360803,96	23673,60	5219,38
01.01.2019	756061,89	348099,56	374742,06	26870,88	6349,40
01.01.2020	822749,92	337065,18	334268,02	35635,90	115779,81
01.01.2021	991618,81	324566,70	514408,53	68269,69	84373,87
01.01.2022	1054430,45	312600,90	543124,69	107369,27	91335,58
01.01.2023	1378214,29	704481,94	478637,25	137963,22	57131,88
01.10.2023	1469405,15	690668,62	566584,90	166056,67	46098,20

* Складено автором за джерелом [42]

Розширення ринку ОВДП є тим фактором, який призвів до збільшення обсягу інвестицій банків у цінні папери. Так, зростання обсягів ОВДП, що перебувають у власності банків, згідно з даними НБУ протягом 2014 р. – 9 місяців 2023 р. становило 490212,62 млн. грн., при цьому зростання вкладень банків у цінні папери за цей же період становить 1097489 млн. грн. (табл. 2.9). Тобто зростання вкладень банків у цінні папери на 85,7 % забезпечено за рахунок збільшення вкладень в ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України. Динаміка обсягів ОВДП, що перебувають у власності банків, та їх частки у загальному обсязі вкладень банків у цінні папери представлена на рис. 2.4.

Оцінивши інвестиційну діяльність всіх банків України, здійснимо аналіз інвестиційної діяльності найбільшого в Україні АТ КБ «Приватбанк».

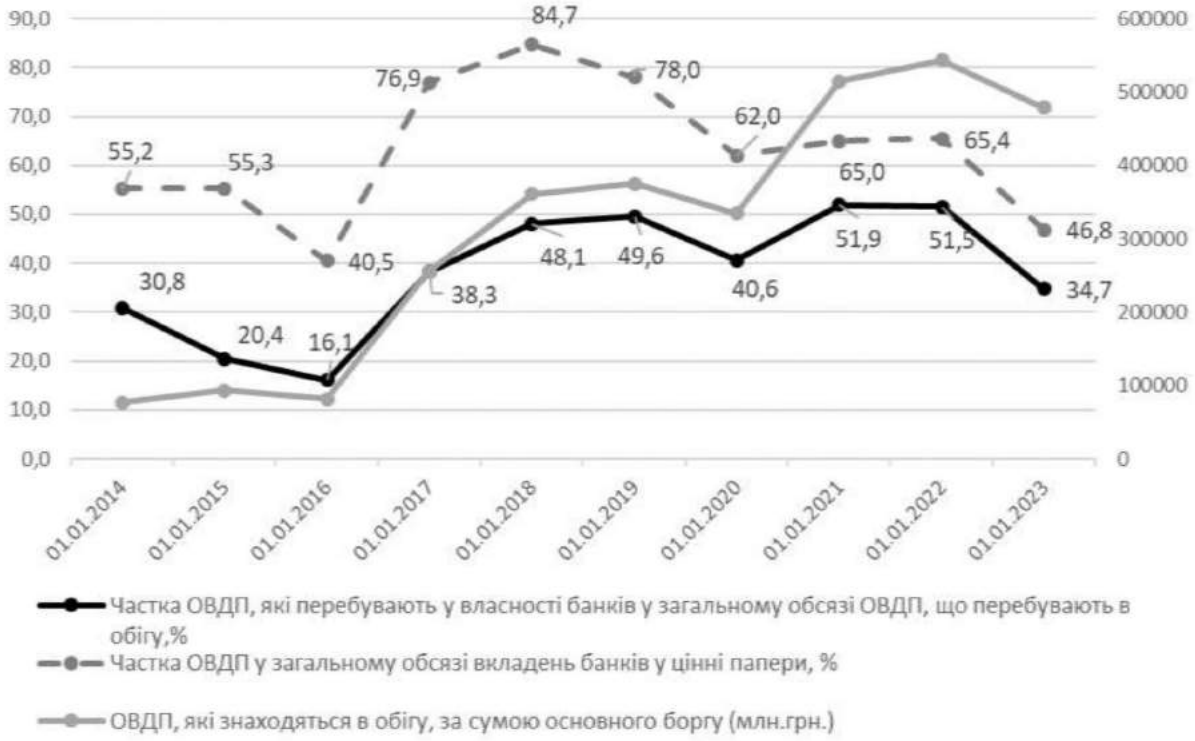

Рис. 2.4. Динаміка обсягів ОВДП, що перебувають у власності банків, та їх частки у загальному обсязі вкладень банків у цінні папери в 2014-2022 рр.

2.3. Загальна характеристика АТ КБ «Приватбанк» та аналіз кредитування ним реального сектора економіки

Акціонерне товариство Комерційний банк Приватбанк і його дочірні і асоційовані компанії спочатку був зареєстровані як комерційний банк у формі товариства з обмеженою відповідальністю і реорганізовані в закрите акціонерне товариство в 2000 році. У 2009 році банк змінив свою організаційно-правову форму на публічне акціонерне товариство, в якому відповідальність акціонерів обмежена кількістю акцій, що належать їм, відповідно до законодавства України [43].

18 грудня 2016 року Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) призначив тимчасового адміністратора для управління діяльністю АТ КБ «Приватбанк» відповідно до рішення Національного банку про віднесення банку до категорії неплатоспроможних. Того ж дня Уряд України прийняв рішення стати єдиним акціонером банку через Міністерство фінансів. 19-21 грудня 2016 року відповідно до положень закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» ФГВФО звільнив керівництво і Наглядову раду банку і взяв на себе особисту відповідальність за управління діяльністю Банку впродовж цих трьох днів. ФГВФО визнав знецінення кредитів і авансів клієнтам на суму 155764 млн.грн. і конвертував 10934 млн. грн. коштів клієнтів, 10 721 млн.грн. випущених єврооблігацій і 7783 млн.грн. субординованого боргу в статутний капітал Банку. 21 грудня 2016 року акції Приватбанку були продані Міністерству фінансів України за 1 гривню. У грудні 2016 року Міністерство фінансів прийняло рішення про збільшення статутного капіталу Банку на 116 800 мільйонів гривен [43]. І з того часу Міністерство фінансів України продовжує залишатися єдиним акціонером Банку. Кінцевою контролюючою стороною Приватбанку є Уряд України.

Основна діяльність банку включає банківські операції і обслуговування фізичних осіб в Україні. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України з березня 1992 року.

Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (реєстраційне свідоцтво № 113 від 2 вересня в 1999 р.), що діє відповідно до Закону № 2740 - III «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20 вересня 2001 року.

Приватбанк є універсальним банком, що активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України з березня 1992 року.

Станом на 31 грудня 2022 року банк мав 8 філій і 1200 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі [43].

Приватбанк є лідером банківського ринку країни, одним з найбільш інноваційних банків світу. Банк став одним з перших у світі, хто почав використати одноразові SMS –паролі, ввів в дію такі продукти, як платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкинг через QR-код, онлайн-інкасацію, а також десятки різноманітних мобільних застосувань.

Подальший розвиток банку тісно пов'язаний із ризиками зовнішнього середовища, в якому він функціонує. Найвагомішим ризиком для української економіки наразі є воєнний конфлікт із Росією, що триває з 24 лютого 2022 року. Війна негативно впливає на всі напрямки діяльності в Україні та наразі не можливо надійно оцінити економічні, соціальні, фінансові та інші її наслідки [43].

Аналіз структури, складу і динаміки активів АТ КБ «Приватбанк» на підставі даних фінансової звітності за 2020-2022 роки наданий в табл. 2.10, а його пасивів - в табл. 2.11 (Додаток А і Б) [44].

В 2020-2022 роках спостерігається позитивна тенденція поступового зростання вартості активів і пасивів банку, що свідчить про розширення діяльності банківської установи. Так, за цей період активи і пасиви банку збільшилися на 230873 млн.грн. або на 74,54% і на початок 2023 року складали 540596 млн. грн. Зростання валюти балансу банку пов'язане насамперед зі збільшенням Таке збільшення пов'язане зі збільшенням інвестицій банку в цінні папери на 87595 млн.грн. або на 57,57%, коштів інших банках на 76719 млн.грн. або на 282,91%, зростанням обсягу грошових коштів банку на 50486 млн.грн. або на 110,01%. Кредитний портфель банку за 2020-2022 роки збільшився на 8540 млн.грн. або на 14,34 %.

Аналізуючи структуру активів АТ КБ «Приватбанк», можна зробити висновки, що в 2020-20221 роках питома вага кредитного портфеля в структурі активів низька (менше 20%): на початок 2020 року - 19,22 %, на початок 2023 року - 12,59 %. Зменшення доходів від кредитної діяльності

Таблиця 2.10

Динаміка і структура активів АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 роки

Показники, млн. грн.	На кінець 2019 р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		Відхилення 2022/2020		
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн. грн.	%	млн.грн.	%	пит. ваги, %
1. Грошові кошти та їх еквіваленти	45894	14,82	49911	13,05	52835	13,17	96380	17,83	+50486	+110,01	+3,01
2. Кошти в інших банках	27118	8,76	25059	6,55	26243	6,54	103837	19,21	+76719	+282,91	+10,45
3. Кредитний портфель	59544	19,22	55021	14,38	68218	17,00	68084	12,59	+8540	+14,34	-6,63
4. Поточні податкові активи	2257	0,73	6660	1,74	9978	2,49	9079	1,68	+6822	+302,26	0,95
5. Інвестиційні цінні папери	152157	49,13	221661	57,95	222277	55,39	239752	44,35	+87595	+57,57	-4,78
6. Інвестиційна нерухомість	155	0,05	30	0,01	30	0,01	30	0,01	-125	-80,65	-0,04
7. Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії	3379	1,09	2933	0,77	1989	0,50	2155	0,40	-1224	-36,22	-0,69
8. Основні засоби і нематеріальні активи	6480	2,09	7642	2,00	7362	1,83	6617	1,22	+137	+2,11	-0,87
9. Інші активи	12739	4,11	13608	3,56	12364	3,08	14662	2,71	+1923	+15,10	-1,40
Всього активів	**309723**	**100,00**	**382525**	**100,00**	**401296**	**100,00**	**540596**	**100,00**	**+230873**	**+74,54**	**X**

Таблиця 2.11

Динаміка і структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 роки

Показники.	На кінець 2019 р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		Відхилення 2022/2020		
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%.	млн.грн.	%	пит. ваги,%
1. Інші залучені кошти	7721	2,49	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-7721	-100,00	-2,49
2. Кошти банків	201	0,06	2	0,00	3	0,00	0	0,00	-201	-100,00	-0,06
3. Кошти клієнтів	240621	77,69	312708	81,75	325303	81,06	471970	87,31	+231349	+96,15	+9,62
4. Відстрочені податкові зобов'язання	121	0,04	146	0,04	159	0,04	0	0,00	-121	-100,00	-0,04
5. Інші фінансові зобов'язання	2639	0,85	4059	1,06	3770	0,94	2762	0,51	+123	+4,66	-0,34
6. Забезпечення	2363	0,76	10687	2,79	3651	0,91	5804	1,07	+3441	+145,62	0,31
- резерви за кредитними зобов'язаннями	290	0,09	329	0,09	373	0,09	1280	0,24	+990	+341,38	+0,14
- інше забезпечення	2073	0,67	10358	2,71	3278	0,82	4524	0,84	+2451	+118,23	+0,17
7. Інші нефінансові зобов’язання	1528	0,49	2098	0,55	1795	0,45	2271	0,42	+743	+48,63	-0,07
Всього зобов'язань	**255194**	**82,39**	**329700**	**86,19**	**334681**	**83,40**	**482807**	**89,31**	**+231054**	**+90,54**	**+6,92**
1. Статутний капітал	206060	66,53	206060	53,87	206060	51,35	206060	38,12	0	0,00	-28,41
2. Емісійний доход	23	0,01	23	0,01	23	0,01	23	0,00	0	0,00	0,00
3. Результат від операцій з акціонером	12174	3,93	12174	3,18	12174	3,03	12174	2,25	0	0,00	-1,68
4. Резерви та інші фонди банку	-660	-0,21	-2248	-0,59	-4091	-1,02	-15168	-2,81	-14508	+2198,18	-2,59
5. Інші резерви	6850	2,21	8481	2,22	9696	2,42	11449	2,12	4599	+67,14	-0,09
6. Накопичений дефіцит	-169918	-54,86	-171665	-44,88	-157247	-39,18	-156749	-29,00	+13169	-7,75	+25,87
Усього власного капіталу	**54529**	**17,61**	**52825**	**13,81**	**66615**	**16,60**	**57789**	**10,69**	**+3260**	**+5,98**	**-6,92**
Всього пасивів	**309723**	**100,0**	**382525**	**100,0**	**401296**	**100,00**	**540596**	**100,00**	**+230873**	**+74,54**	**X**

банк компенсував інвестиціями в цінні папери. Так, питома вага інвестицій в цінні папери в структурі активів зросла з 49,14% до 57,95., а за 2021-2022 роки зменшилась до 44,35%.

На рис. 2.5 надана динаміка обсягів кредитного та інвестиційного портфелів АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., на якому видно, що за обсягами на першому місці для Приватбанку знаходиться інвестиційна діяльність.

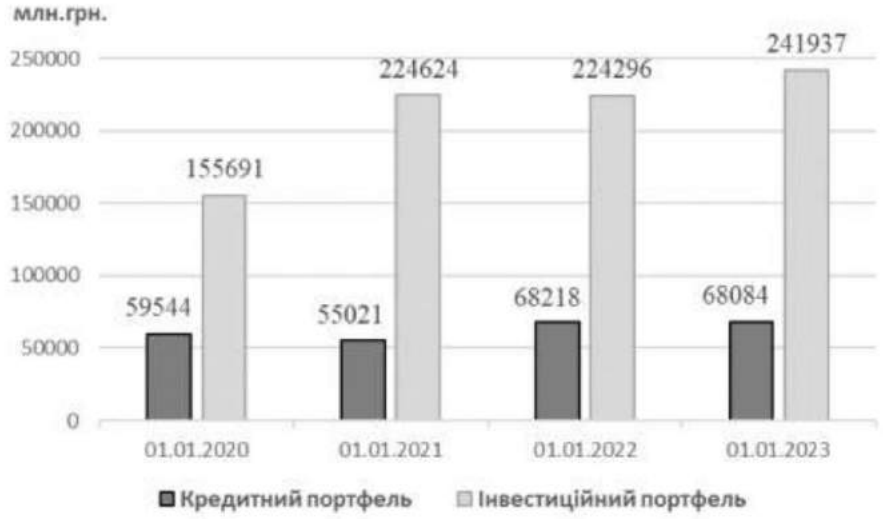

Рис. 2.5. Динаміка обсягів кредитного та інвестиційного портфелів АТ КБ «Приватбанк» в 2020 -2022 рр.

Значна частина активів банку знаходиться в грошових коштах (на початок 2020 року - 14,82%, на кінець 2022 – 17,83%. Значний обсяг грошових коштів на рахунках банку можна пояснити великою кількістю випущених платіжних карток, оскільки саме АТ КБ «Приватбанк» є лідером ринку платіжних банківських карт в Україні. Велика кількість підприємств і організацій, а також приватних підприємців обирають саме АТ КБ «Приватбанк» для розміщення власних коштів, отримання там заробітної плати, пенсій і будь-яких інших виплат.

Як фінансово-стабільний банк Приватбанк надавав кредити іншим банківським установам. Якщо на початок 2020 року питома вага коштів в

інших банках в валюті балансу складала 8,76 % , то на кінець 2022 року - 19,21 %.

АТ КБ «Приватбанк» вважають найбільш інноваційним банком України. І хоча щорічно на оновлення власного устаткування і орендованого майна він витрачає досить великі кошти, питома вага основних засобів і нематеріальних активів в активах банку складала на початок 2020 року 2,09%, то на кінець 2022 – лише 1,22 %, що можна пояснити воєнною агресією росії і закриттям відділень на окупованих територіях, їх руйнуванням. Питома вага інвестицій банку в нерухомість впродовж 2020-2022 рр. дуже мала і складала менше 0,05 %.

Якісний склад активів банку характеризується співвідношенням продуктивних і непродуктивних активів. До продуктивних активів відносять всі операції з клієнтами (кредитний, інвестиційний портфелі). І показником активності банку є питома вага кредитно-інвестиційного портфелю в його активах. За даними таблиці 2.10 цей показник у АТ КБ «Приватбанк» на початок 2020 року становить 69,49%, а на початок 2021, 2022 і 2023 років – відповідно 73,11%, 72,89%, 57,35%.

Виходячи з питомої ваги кредитно-інвестиційного портфеля в активах банку, можна зробити висновки, що кредитно-інвестиційна політика банку в 2020-2021 роках була активною, а в 2022 році – пасивною, що підтверджується критеріями оцінки кредитно-інвестиційної політики банку (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Критерії оцінки кредитно-інвестиційної політики банку [45]

Значення показника питомої ваги кредитно-інвестиційного портфелю в його активах, %	Характеристика кредитно-інвестиційної політики банку
Менше 65	Пасивна
65 – 75	Активна
Більше 75	Ризикова

Отже, можна сказати, що склад і структура активів відповідає основним принципам і напрямам розвитку банку, але розвиток активів далі вимагає їх коригування в напрямі оптимізації питомої ваги кредитно-інвестиційного портфеля, зменшення частки ризикових активів.

Далі проаналізуємо пасиви АТ КБ «Приватбанк». Дані табл. 2.11 показують, що питома вага власного капіталу в пасивах банку на початок 2020 року складала 17,61 %, на кінець 2022 року – 10,69%. Питома вага власного капіталу в пасивах АТ КБ «Приватбанк» протягом 2020-2022 років свідчить про достатню фінансову стійкість банку і позитивно характеризує його ділову активність.

Збільшення пасивів банку в 2020-2022 роках відбулося за рахунок збільшення як капіталу, так і зобов'язань за абсолютною величиною.

Найбільш важливою складовою пасивів банку залишаються кошти клієнтів банку. Якщо на початок 2020 року кошти клієнтів в структурі пасивів складали 77,69%, то на кінець 2022 року – 87,31%, за три роки вони збільшилися за абсолютною величиною на 231349 млн.грн. Це свідчить про збільшення вартості депозитів і коштів клієнтів на поточних рахунках, а значить і про довіру клієнтів до АТ КБ «Приватбанк».

Найбільшою складовою капіталу банку є акціонерний капітал.

В 2020-2022 роках діяльність АТ КБ «Приватбанк» була прибутковою.

Далі проаналізуємо кредитування АТ КБ «Приватбанк» реального сектору економіки. Дослідимо динаміку і структуру кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за суб'єктами кредитування, щоб виділити кредити, що надані реальному сектору економіки (табл. 2.13). Обсяг кредитування без врахування резервів за кредитними операціями АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 роки зменшився на 45547 млн.грн. або на 15,39%, а резерви за кредитними операціями зменшилися на 54087 млн.грн. або на 22,87%, що свідчить про зниження кредитного ризику кредитного портфеля банківської установи та покращення якості кредитного портфеля.

Таблиця 2.13

Структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за суб'єктами кредитування в 2020-2022 рр.

Позичальники	На кінець 2019 р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		Відхилення за 2020-2022 рр.		
	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %	Питомої ваги,%
1. Кредити, які управляються як окремий портфель	210 579	71,13	164332	70,60	163 513	67,40	167 931	67,03	-42 648	-20,25	-4,10
2. Кредити юридичним особам	6 992	2,36	6097	2,62	4 358	1,80	5 502	2,20	-1 490	-21,31	-0,16
3. Кредити фізичним особам	69 499	23,48	54967	23,61	61 727	25,45	55 103	22,00	-14 396	-20,71	-1,48
4. Кредити підприємствам малого і середнього бізнесу	8 973	3,04	7376	3,17	12 970	5,35	21 960	8,77	+12 987	+144,73	5,74
Всього наданих кредитів	296 043	100,00	232 772	100,00	242 568	100,00	250 496	100,00	-45 547	-15,39	X
Резерви за кредитними операціями	236 499	79,89	177 751	76,36	174 350	71,88	182 412	72,82	-54 087	-22,87	-28,78
Всього кредитів за мінусом резервів	59 544	20,11	55 021	23,64	68 218	28,12	68 084	27,18	+8 540	+14,34	+1,6

Кредити, які управляються як окремий портфель, включають непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. Цей портфель має схожі показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галузями економіки і напрямами діяльності на дату видачі таких кредитів [44].

На рис. 2.6 надана структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за суб'єктами кредитування в 2020- 2022 роках.

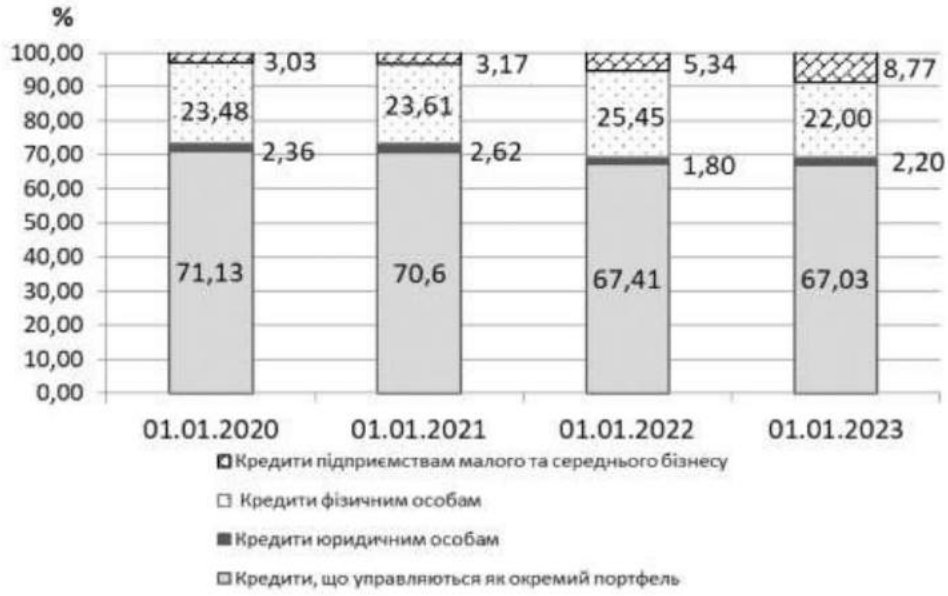

Рис. 2.6. Структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за суб'єктами кредитування в 2020- 2022 роках

Як видно з таблиці. 2.13 і рис. 2.6, найбільшу питому вагу в кредитному портфелі банку займають кредити, які управляються як окремий портфель, тобто непрацюючі кредити. Позитивним є поступове зменшення їх питомої ваги в кредитному портфелі банку в 2020-2022 рр. з 71,13% до 67,03%.

Друге місце за питомою вагою в кредитному портфелі банку займають кредити фізичним особам. Питома вага кредитів, виданих юридичним особам, а також підприємствам малого та середнього бізнесу в кредитному портфелі банку невелика: від 5,40% на кінець 2019 року до 10,97% на кінець 2022 року, і крім того, спостерігається тенденція їх зростання. Якщо

враховувати, що кредити, які управляються як окремий портфель, - це кредити, які видані юридичним особам, то питома вага кредитів, виданих Приватбанком юридичним особам, перевищує 70 %: на кінець 2019 року – 76,52%, 2020 – 76,39%, 2021 – 74,55%, 2022 – 78%. Отже, можна зробити висновки, що питома вага кредитів, наданих в реальний сектор економіки, складає на початок 2023 року 78%.

Далі виконаємо аналіз кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за термінами погашення кредитів, який дозволяє виявити програми кредитування за термінами, які мають найбільший попит у клієнтів банку (табл. 2.14). Як видно з табл. 2.14 і рис. 2.7, протягом досліджуваного періоду найбільшу питому вагу в кредитному портфелі банку займають кредити з терміном погашення до 1 року. Причому спостерігається позитивна тенденція поступового зниження їх питомої ваги в кредитному портфелі Приватбанку з 84,70% до 57,89%. Така ситуація призводить до зростання кредитного ризику, оскільки довгострокове кредитування безпосередньо пов'язане з інфляційним знеціненням відсотків за виданими кредитами і несвоєчасним поверненням кредитів, а з іншого покращує можливості позичальників щодо отримання довгострокових кредитів. Це позначає, що АТ КБ «Приватбанк» розширює інвестиційне кредитування реального сектору економіки України.

2.4. Оцінка діяльності Приватбанку на ринку цінних паперів

Роботу з цінними паперами в АТ КБ «Приватбанк» здійснює Управління інвестиційного бізнесу, яке оперує цінними паперами значної кількості емітентів України, виконуючи наступні функції:

– здійснення комісійної (брокерської) діяльності з цінними паперами: покупка і продаж цінних паперів в інтересах вітчизняних і зарубіжних інвесторів, формування контрольних пакетів для стратегічних інвесторів;

Таблиця 2.14

Структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за термінами погашення кредитів в 2020-2022 роках

Види кредитів	На кінець 2019 р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		Відхилення за 2020-2022 рр.		
	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Сума, млн.грн.	Питома вага,%	Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %	Питомої ваги,%
До 1 року	50 435	84,70	45 986	83,58	44 705	65,53	39 415	57,89	-11 020	-21,85	-26,81
Понад 1 рік	9 109	15,30	9 035	16,42	23 513	34,47	28 669	42,11	+19 560	+214,73	+26,81
Всього кредитів	59544	100,00	55021	100,00	68218	100,00	68 084	100,00	+8 540	+14,34	X

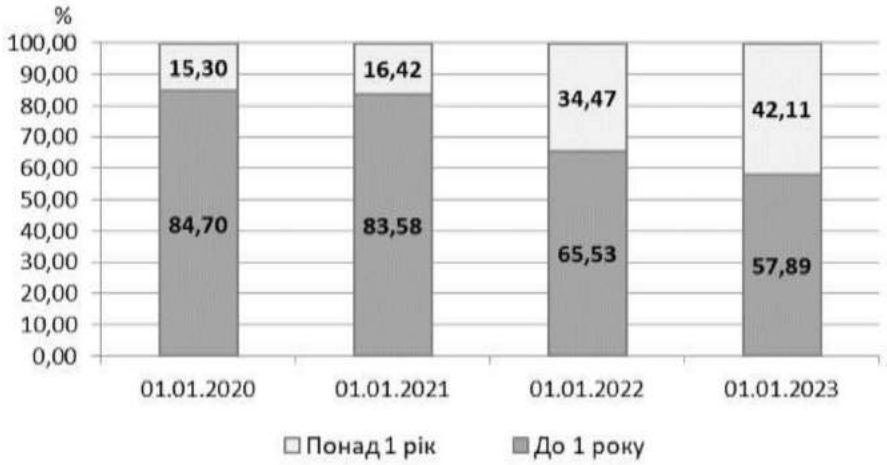

Рис. 2.7. Структура кредитного портфеля АТ «Приватбанк» в 2020-2022 рр. за термінами погашення

– формування і управління портфелем цінних паперів банку і клієнтів: розміщення грошових коштів клієнтів в різні цінні папери з забезпеченням заданого рівня прибутковості і ступеня ризику вкладення;

– корпоративне фінансування: проектування та розміщення випусків цінних паперів вітчизняних емітентів на внутрішньому і зовнішніх фондових ринках, угоди по злиттю і поглинанню компаній;

– інвестиційний консалтинг: аналіз інвестиційної привабливості цінних паперів.

Основним принципом інвестиційної політики є формування портфеля інвестицій, що дасть бажаний результат при заданому рівні витрат і прийнятному рівні ризику.

До складу інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» входять боргові цінні папери (інвестиційні цінні папери за СВПЗ; інвестиційні цінні папери за СВІСД; інвестиційні цінні папери за АС) та інвестиції в дочірні компанії.

В табл. 2.15 наданий склад і структура інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр. Загалом протягом 2020-2022 років обсяг інвестиційного портфелю банку збільшився на 115564 млн.грн. або на 75,87%.

В структурі інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» на кінець 2019 року переважають інвестиції в цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток («СВПЗ») – 55,6%, а на кінець 2020, 2021, 2022 років - інвестиції в цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (відповідно 53,77%, 53,86% і 53,73%). Тобто АТ КБ «Приватбанк» в основному здійснює інвестиції в цінні папери з метою торгівлі ними. Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю займають малу питому вагу, але спостерігається позитивна тенденція зростання їх питомої ваги в інвестиційному портфелі (від 0,57% на кінець 2019 року до 10,28% на кінець 2022 року).

Таблиця 2.15

Склад і структура інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 р.

Види інвестицій	На кінець 2019 р.		На кінець 2020 р.		На кінець 2021р.		На кінець 2022р.		Відхилення за 2020-2022 рр.		
	Сума, млн.грн.	Пит. вага,%	Сума, млн.грн.	Пит. вага,%	Сума, млн.грн.	Пит. вага,%	Сума, млн.грн.	Пит. вага,%	Абс.-тне, млн.грн.	Віднос-не, %	Пит. ваги,%
Інвестиційні цінні папери за СВПЗ											
Довгострокові державні боргові ЦП з вбудованим опціоном	84680	55,60	100750	45,45	93096	38,85	95716	35,73	11036	13,03	-16,75
Інвестиційні цінні папери за СВІСД											
Довгострокові державні боргові ЦП	55639	36,53	53155	23,98	59388	24,78	46159	17,23	-9480	-17,04	-11,75
Середньострокові державні боргові ЦП	585	0,38	21084	9,51	20341	8,49	29859	11,15	29274	5004,10	8,10
Середньострокові валютні державні боргові ЦП	2133	1,40	23966	10,81	6810	2,84	17921	6,69	15788	740,18	1,44
Короткострокові державні боргові ЦП	0	0,00	15808	7,13	17352	7,24	28094	10,49	28094	-	7,24
Короткострокові валютні державні боргові цінні папери	8245	5,41	5183	2,34	25183	10,51	21887	8,17	13642	165,46	5,09
Всього інвестиційних ЦП за СВІСД	**66602**	**43,73**	**119196**	**53,77**	**129074**	**53,86**	**143920**	**53,73**	**77318**	**116,09**	**10,00**
Інвестиційні цінні папери за АС											
Короткострокові державні боргові ЦП	0	0,00	1493	0,67	17352	7,24	28094	10,49	28094	-	7,24
Довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою	930	0,61	282	0,13	283	0,12	303	0,11	-627	-67,42	-0,49
Резерв під очікувані кредитні збитки	55	0,04	60	0,03	176	0,07	187	0,07	132	240,00	0,04
Всього інвестиційних ЦП за АС	**875**	**0,57**	**1715**	0,77	**17459**	**7,28**	**28210**	**10,53**	**104917**	**11990,51**	**9,96**
РАЗОМ інвестиційних ЦП	**152157**	**99,90**	**221661**	**99,99**	**239629**	**99,99**	**267846**	**99,99**	**193271**	**127,02**	**0,09**
Інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства											
Інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства	155	0,10	30	0,01	30	0,01	30	0,01	-125	-80,65	-0,09
Інвестиційний портфель	**152312**	**100,00**	**221691**	**100,00**	**239659**	**100,00**	**267876**	**100,00**	**115564**	**75,87**	**X**

Ще у грудні 2016 року банк отримав державні облігації балансовою вартістю 107 000 мільйонів гривень як внесок в акціонерний капітал, які включали державні облігації. На 31 грудня 2016 року балансова вартість цих державних облігацій становила 64409 млн.грн. та строками погашення у період з березня 2030 року до листопаду 2031 року.

Цінні папери банку протягом аналізованого періоду були представлені державними борговими цінними паперами, тобто портфель боргових цінних паперів АТ КБ «Приватбанк» протягом досліджуваного періоду був недиверсифікованим.

Інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства займають малу питому вагу в інвестиційному портфелі цінних паперів банку – 0,01% в 2021-2022 років.

Висновки до розділу 2

1. Незважаючи на участь банків України в інвестиційному кредитуванні, підприємства Україні в основному здійснюють самофінансування. Частка банківських кредитів в інвестуванні в основний капітал в 2020-2021 не перевищує 7%.

2. Ставки за кредитами перевищують рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в 2013–2022 рр. в декілька разів (виключенням став 2021 рік). Це означає, що кредитні ресурси залишаються дорогими для виробничих підприємств. У зв'язку з цим, виникає проблема формування таких позичкових відсоткових ставок, які б відповідали рентабельності підприємств промисловості і сільського господарства та були вигідними для позичальників.

3. Скрутний стан національного виробництва потребує значних кредитів, які воно не може отримати через нестійкий фінансовий стан підприємств, тому ринок інвестиційних кредитів залишається досить звуженим і не забезпечує інвестиційних потреб економіки в повному обсязі.

4. Банківська система виявилася неспроможною трансформувати заощадження в інвестиції. Не всі акумульовані в банках кошти спрямовуються на інвестування, тобто частина кредитних пропозицій не знаходить інвестиційного споживача. У зв'язку з цим з'являється надлишок ліквідності банків, зменшується прибутковість банківських операцій

5. Питома вага довгострокових кредитів, які надані банками України і які використовуються реальним сектором економіки на нагромадження капіталу, модернізацію виробництва є незначною порівняно з короткостроковими. В 2014-2017 роках спостерігається тенденція поступового зростання частки довгострокових кредитів з 12,3 % до 22,4 %, а в 2018-2021 роках спостерігається протилежна тенденція зменшення частки довгострокових кредитів в структурі кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям. На 1 жовтня 2023 року їх частка збільшилась до 14 %.

6. В 2014-2017 роках питома вага кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості в загальній сумі кредитів не перевищувала 2 %, а в 2018-2022 роках і за 9 місяців 2023 року не перевищує 4%. Частка іпотечних кредитів нефінансовим корпораціям поступово скорочувалася з 18,5% на кінець 2012 року до 12,9% на кінець 2015 р. На кінець 2016 р. частка іпотечних кредитів збільшилася до 17,7%. В 2019-2022 рр. і за 9 місяців спостерігається негативна тенденція зменшення частки іпотечних кредитів з 20,5% до 12,1%.

7. Незважаючи на декілька разове зростання вкладень банків у цінні папери та фактично позитивну динаміку, що спостерігалася за всі досліджувані роки, таке значне збільшення вартості портфеля цінних паперів вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банків, яка є досить значною на 1 жовтня 2023 року (на кінець 2013 року – 9,82 %, на 1 вересня 2018 року – 41,12 %).

8. Темпи зростання вкладень банків в цінні папери перевищували темпи зростання кредитного портфеля протягом досліджуваного періоду.

Якщо на кінець 2013 р. кредитний портфель банків перевищував обсяги вкладень банків у цінні папери більш ніж в 6,5 разів, то на 1 жовтня 2023 року обсяги вкладень банків у цінні папери перевищували кредитний портфель лише в 1,2 рази, що свідчить про стрімке зростання вкладень банків в цінні папери.

9. Проведений аналіз структури вкладень у цінні папери банків України в 2014-2022 роках показав, що здійснення торгівельних операцій з цінними паперами у порівнянні з інвестиційними значно переважає. Інвестицій банків в асоційовані й дочірні компанії (тобто вкладення в акції та інші неборгові цінні папери) не перевищують 2% загального обсягу вкладень в цінні папери, що свідчить як про низьку зацікавленість банків у купівлі акцій підприємств, так і про недостатню кількість інвестиційно привабливих акцій у вільному продажу на фондовому ринку.

10. Аналіз вкладень банків у боргові цінні папери за секторами економіки показав, що найбільший обсяг вкладень здійснювався у фінансові інструменти загального сектору державного управління, що становили більше 70% загальної суми банківських інвестицій у боргові цінні папери. Найбільший обсяг вкладень у державні цінні папери спостерігається з початку 2022 року (більше 99%) і спостерігається його зростання. Це свідчить про зростання державного дефіциту в Україні і пов'язано з воєнною агресією росії.

11. Розширення ринку ОВДП є тим фактором, який призвів до збільшення обсягу інвестицій банків у цінні папери. Зростання вкладень банків у цінні папери протягом 2014 р. – 9 місяців 2023 р. на 85,7 % забезпечено за рахунок збільшення вкладень в ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України.

12. Аналіз інвестиційної діяльності найбільшого в Україні АТ «КБ «Приватбанк» показав:

- в 2020-2022 роках спостерігається тенденція зниження питомої ваги кредитного портфеля банку в структурі активів: на кінець 2020 року - 19,22%, на кінець 2022 року - лише 12,59 %, Якість кредитного портфеля підвищилась, оскільки знизилася питома вага резервів за кредитними операціями, а значить і обсяг проблемних кредитів в кредитному портфелі;

- найбільшу питома вагу у кредитному портфелі банку займають кредити юридичних осіб (більше 80%). Це свідчить про задовільну структуру кредитного портфелю з точки зори галузевої диверсифікації;

-протягом досліджуваного періоду відбувається збільшення питомої ваги довго- і середньострокових кредитів в кредитному портфелі банку, що призводить до зростання кредитного ризику, оскільки довгострокове кредитування безпосередньо пов'язане з інфляційним знеціненням відсотків за виданими кредитами і несвоєчасним поверненням кредитів, а з іншого покращує можливості позичальників щодо отримання довгострокових кредитів. Це позначає, що АТ КБ «Приватбанк» розширює інвестиційне кредитування реального сектору економіки України;

- в структурі інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» на кінець 2019 року переважають інвестиції в цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток – 55,6%, а на кінець 2020, 2021, 2022 років - інвестиції в цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (відповідно 53,77%, 53,86% і 53,73%). Тобто АТ КБ «Приватбанк» в основному здійснює інвестиції в цінні папери з метою торгівлі ними. Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю займають малу питому вагу, але спостерігається позитивна тенденція зростання їх питомої ваги в інвестиційному портфелі (від 0,57% на кінець 2019 року до 10,28% на кінець 2022 року).

Отже, загальний висновок, який можна зробити, виходячи з результатів аналізу інвестиційної діяльності банків України і АТ КБ «Приватбанк»: існують певні негативні фактори, які гальмують інвестиційну діяльність банків України.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

3.1. Шляхи активізації інвестиційної діяльності банків України

Проведений в другому розділі роботи аналіз інвестиційної діяльності банків України дозволив виявити низку проблем:

1. Проблеми загального, макроекономічного характеру.

Нині економічна та політична ситуація в Україні не сприяє активній інвестиційній діяльності банків, що зумовлено військовою агресією росії (яка продовжується більше 22 місяців), окупацією 18% відсотків території України, руйнуванням підприємств, житла, загибеллю населення, спадом виробництва, знищенням логістичних зв'язків із окупованими територіями. Інфляція викликає зростання цін. Крім того, негативно позначаються на процесах інвестування неплатежі.

Серед інших причин макроекономічного характеру слід виділити наступні: високі процентні ставки за кредитами, які набагато перевищують рівень рентабельності виробництва в реальному секторі та рівень дохідності за інвестиційними проектами; підвищений ризик для іноземних інвесторів

2. *Проблеми ресурсної бази банків.*

В сучасних умовах воєнного стану інвестиційні можливості банківської системи обмежені недостатністю довгострокових та доступних фінансових ресурсів. Нестача довгострокових ресурсів гальмує інвестиційну активність банків. Нині більшість банків не має у своєму розпорядженні достатнього обсягу власних ресурсів для великих і надійних інвестиційних вкладень. Власний капітал банків в Україні на 1 січня 2023 року складає 218,5 млрд. грн. і становить лише 4,16% ВВП, а активи – 51,0 % ВВП [46; 47].

Всі спроби банків зменшити нестачу коштів шляхом залучення зовнішніх позик виникли внаслідок стрімкого витоку іноземного капіталу з України, призводячи до скорочення обсягів кредитів та інвестицій. Це створює нагальну необхідність у державній підтримці інвестиційної діяльності банківських установ. Відповідно до цього, Уряд України спільно з Багатостороннім агентством з інвестиційних гарантій розпочав спільну роботу з впровадження механізму страхування інвестицій в умовах воєнного стану. Цей механізм наддасть інвесторам додаткові гарантії та впевненість у безпеці їхніх капіталовкладень в українські активи. Система страхування інвестицій передбачатиме забезпечення безпеки інвесторів, які придбають страховку, вартість якої буде визначена залежно від обсягу інвестицій. У випадку форс-мажору інвестор зможе отримати компенсацію свого вкладеного капіталу [48]. І 22 листопада 2023 Верховна Рада прийняла в цілому законопроект №9015, що стосується страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. Ця ініціатива дає змогу Експортно-кредитному агентству (ЕКА) страхувати та перестраховувати інвестиції як міжнародних, так і українських компаній ще до припинення воєнного стану [49].

Сучасна податкова політика не створює умов для зростання обсягів інвестиційної діяльності банків, оскільки повернення інвестиційних кредитів здійснюється впродовж декількох років, після завершення всього комплексу робіт, і в цей період банк ще не має прибуткових джерел для сплати податків. В Україні спостерігається поступове зростання вартості капіталу банків, але близько **90%** усієї потреби в грошових ресурсах для активних операцій банків, у тому числі інвестиційних, покривається за рахунок залучених коштів, основну частину яких становлять депозити фізичних та юридичних осіб. Водночас зобов'язання юридичних і фізичних осіб на вимогу на початок 2023 року становлять 65,00% зобов'язань банків [36]. Це дає підстави стверджувати про невідповідність термінів ресурсної бази та інвестиційних проектів (на сьогодні значну частку в структурі пасивів банку становлять короткострокові ресурси, тоді як здійснення інвестицій передбачає

довгостроковий характер).

За середнім розміром активів українські банки відстають від банків більшості країн: від десяти (США) до тисячі разів (Японія) [50, с.878]. Звідси, важливим завданням щодо розвитку інвестиційних операцій банку є нарощування власного капіталу та збільшення ресурсної бази, а підвищенню рівня капіталізації банківської системи сприятимуть такі чинники: закінчення війни, відновлення країни, створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, потік інвестицій в країну на її повоєнне відновлення.

Тому важливими проблемами активізації інвестиційної діяльності банків є воєнний стан в країні, недостатні розміри власного капіталу багатьох українських банків та незадовільна структура та якість їх пасивів з точки зору строків залучення коштів (переважаючий короткостроковий характер), незбалансованість структури активів і пасивів. Ця проблема потребує розробки заходів зі стимулювання вкладення заощаджень суб'єктів економіки в інвестиційні проекти – для інституційних інвесторів, а також довгострокових депозитів – для фізичних осіб, що дозволить сформувати необхідну ресурсну базу інвестиційної діяльності.

Ще одним важливим заходом з розширення інвестиційного потенціалу банків є створення сприятливих умов для інвестування фінансових ресурсів інституційних інвесторів (недержавних пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів) у фінансові інструменти банків. Це потребує внесення змін до низки Законів України, зокрема «Про недержавне пенсійне забезпечення» (ст. 49) щодо збільшення лімітів інвестування недержавних пенсійних фондів у банківські фінансові інструменти [51]. Це пов'язано з тим, що на сьогодні банки є головними інвесторами національного ринку боргових цінних паперів (державних та корпоративних).

3. Проблеми, пов'язана із створенням сприятливих умов для здійснення банками інвестицій, що тісно пов'язано з макроекономічною політикою держави.

В державі практично відсутні механізми, які б чітко регулювали спільну діяльність банків та держави в сфері інвестування, а також розподіл між державою та банками ризиків при довгострокових інвестиціях. З метою активізації інвестиційної діяльності банків держава повинна їм: по-перше, забезпечити можливість накопичити необхідні для цього кошти; по-друге, розділити з ними ризик інвестиційної діяльності, зумовлений економічним становищем країни; по-третє, сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності [46]. Особливо це важливо в період закінчення війни і повоєнного відновлення країни.

4. Проблеми створення та функціонування в Україні інвестиційних банків.

Так, у 2004 році в Україні створено Український банк реконструкції та розвитку (УБРР), який належить Державній інвестиційній компанії (ДІК), котра володіє 99,99% статутного капіталу банку. Але його не можна віднести до банків розвитку. УБРР - це універсальний банк і взагалі його активи на 1 січня 2023 року складають лише 170 млн.грн. [52]. Капітал банку є мізерним, він не здатний відчутно вплинути на економіку. Тим часом у зарубіжних країнах банки розвитку традиційно належать до найпотужніших національних банків. Отже в Україні відсутній банк розвитку.

Інвестиційна діяльність банків є важливим джерелом розвитку реального сектора економіки. Основним шляхом, який дозволять підвищити масштаби інвестиційної діяльності банків, - це закінчення війни, створення стабільних умов розвитку економіки, що передбачає стійку нормативно-правову базу та режим оподаткування, підтримку фінансової стійкості учасників інвестиційних проектів, а також розробку чіткого механізму зниження ризикованості банківського інвестування.

В умовах післявоєнного відновлення країни необхідно створити такі передумови залучення іноземних інвестицій через банківські установи, які у підсумку створять синергетичний ефект у зростанні, відродженні та розвитку економіки України.

На рис. 3.1 надані напрями активізації інвестиційної діяльності банків як за рахунок вживання заходів на рівні всієї держави, так і на рівні банківської системи України. На державному рівні це:

- стабілізація політичного та економічного стану в країні – закінчення війни, що забезпечить реалізацію інших заходів активізації інвестиційної діяльності вітчизняних банків;

- вдосконалення нормативно-правової бази України, що має забезпечити захист кредиторів та інвесторів;

- розвиток фондового ринку та його інфраструктури, що забезпечить банкам можливість формування диверсифікованого портфеля фінансових інвестицій;

- підвищення рівня капіталізації банківського сектору, що дозволить сформувати необхідну ресурсну базу інвестиційної діяльності (встановлення податкових пільг для банківських установ, а також для їхніх акціонерів при спрямуванні їхніх коштів на поповнення банківського капіталу, спрощення процедури реєстрації емісії банківських акцій, розповсюдження привілейованих акцій серед міноритарних акціонерів);

- запровадження на державному рівні стимулів та певних переваг для банків, які активно здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування, зокрема застосування пільгових режимів оподаткування доходів від цих операцій;

- запровадження державного відшкодування (часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки, та передбачення обсягів відшкодування у Державному бюджеті;

- розробка механізму, що регулює спільну діяльність банків і держави у сфері інвестування, а також розподіл між ними ризиків при довгострокових інвестиціях;

- активізація та стимулювання державної підтримки створення інвестиційних банків;

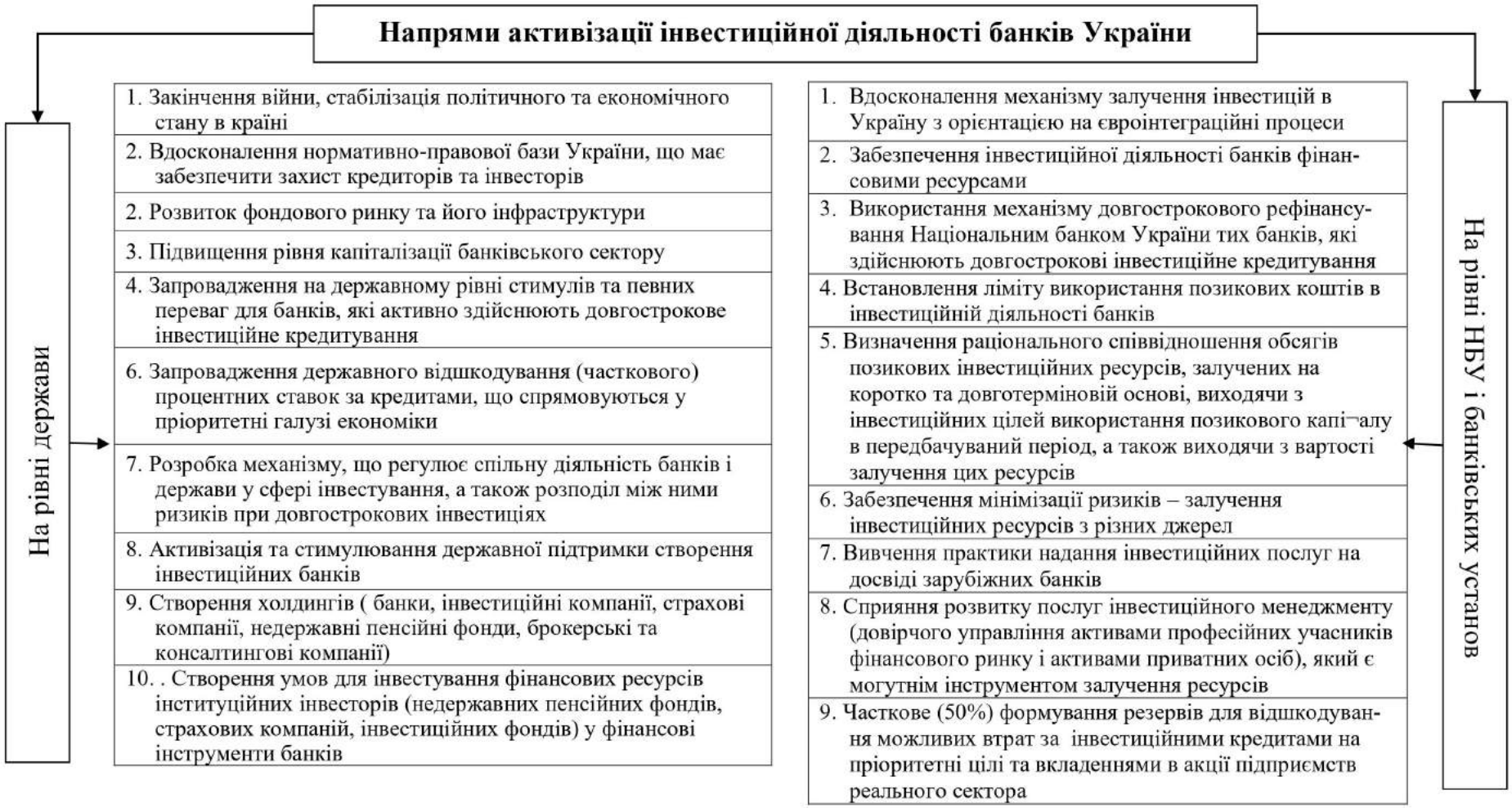

Рис. 3.1. Напрями активізації інвестиційної діяльності банків України

- створення холдингів, до складу яких входять банки, інвестиційні компанії, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, брокерські та консалтингові компанії;

- створення прозорого, швидкого та надійного механізму випуску банками та іншими фінансовими посередниками фінансових інструментів (депозитних сертифікатів, облігацій, єврооблігацій, привілейованих акцій);

- створення умов для інвестування фінансових ресурсів інституційних інвесторів (недержавних пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів) у фінансові інструменти банків.

На рівні НБУ і банківських установ:

- вдосконалення механізму залучення інвестицій в Україну з орієнтацією на євроінтеграційні процеси (активізація розвитку та підтримки іпотечного кредитування, які є привабливим для інвесторів, підтримка системи первинного розміщення акцій, що максимізує вливання іноземних інвестицій);

- забезпечення інвестиційної діяльності банків фінансовими ресурсами. Банківським установам необхідно більше уваги звертати на джерела ресурсів інвестиційного діяльності, а саме більшій мобілізації коштів фізичних та юридичних осіб шляхом підвищення процентних ставок за депозитами, а також власним коштам банку;

- використання механізму довгострокового рефінансування Національним банком України тих банків, які здійснюють довгострокові інвестиційне кредитування;

- встановлення ліміту використання позикових коштів в інвестиційній діяльності банків;

- визначення раціонального співвідношення обсягів позикових інвестиційних ресурсів, залучених на коротко- та довготерміновій основі, виходячи з інвестиційних цілей використання позикового капіталу в передбачуваний період, а також виходячи з вартості залучення цих ресурсів;

- забезпечення мінімізації ризиків шляхом диверсифікації (залучення

інвестиційних ресурсів з різних джерел);

- вивчення практики інвестиційних послуг на досвіді окремих банків і небанківських фінансових компаній в Україні;

- сприяння розвитку послуг інвестиційного менеджменту (довірчого управління активами професійних учасників фінансового ринку і активами приватних осіб), який є могутнім інструментом залучення ресурсів;

- часткове (50%) формування резервів для відшкодування можливих втрат за інвестиційними кредитами на пріоритетні цілі та вкладеннями в акції підприємств реального сектора;

- підвищення диверсифікованості напрямків діяльності банків.

Використання запропонованих рекомендацій в перспективі дасть можливість удосконалити фінансову систему, посилити фінансову стійкість банків, сприяти підвищенню довіри населення до банківської системи, а отже, і активізувати інвестиційну діяльність вітчизняних банків.

Слід також відзначити, що для підвищення рівня ефективності інвестиційної діяльності кожній банківській установі необхідно також використовувати потенційно сильні зовнішні та внутрішні можливості (рис. 3.2).

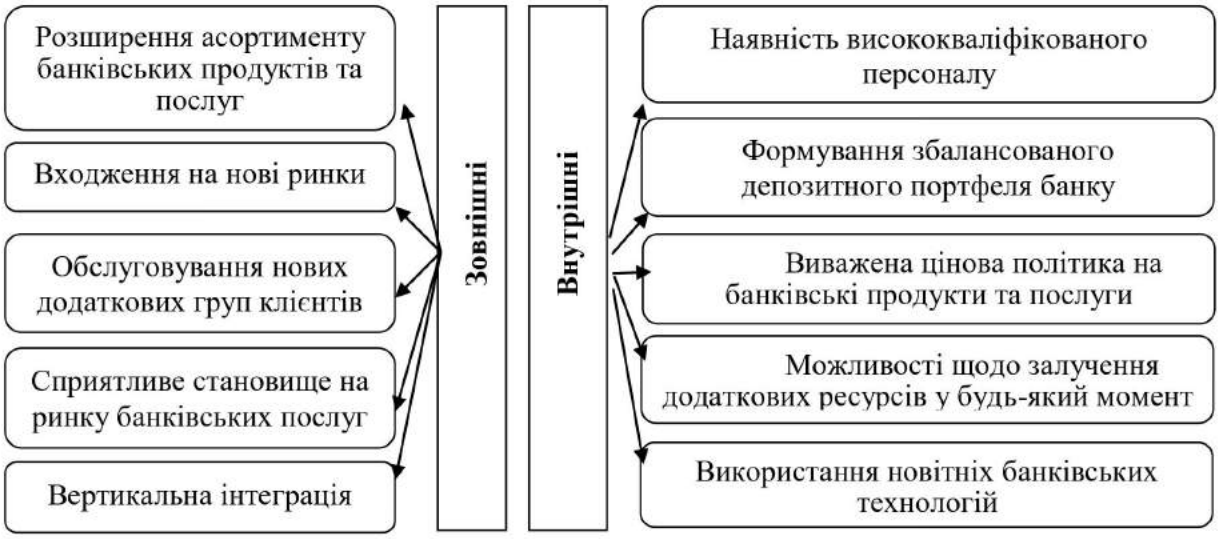

Рис. 3.2. Зовнішні та внутрішні можливості банку щодо підвищення рівня ефективності його інвестиційної діяльності

До внутрішніх можливостей відносимо:

- наявність висококваліфікованих банківських працівників, що спроможні працювати в складних умовах та брати безпосередню участь у реалізації кредитно-інвестиційної стратегії;

- формування збалансованого депозитного портфеля для здійснення кредитно-інвестиційної діяльності;

- виважена цінова політика на банківські продукти та послуги відіграє дуже важливу роль, особливо за умов фінансової нестабільності, для утримання існуючих та завоювання нових клієнтів банку;

- можливості щодо залучення додаткових ресурсів у будь-який момент часу від материнських фінансових компаній розширює можливості банку для здійснення кредитно-інвестиційної діяльності за будь-яких умов;

- використання новітніх банківських технологій, що підвищує результативність діяльності персоналу та дає змогу вітчизняним банкам конкурувати з філіями зарубіжних банків.

Щодо потенційних зовнішніх можливостей банку, то вони можуть бути обумовлені діяльністю банку, що спрямована на розширення переліку банківських товарів та послуг; обслуговуванням нових додаткових груп клієнтів, зокрема, VIP клієнтів; розширенням територіального поширення філій банку; сприятливим становищем на певному сегменті ринку банківських послуг; вертикальною інтеграцією.

Серед зовнішніх потенційних можливостей, що сприятимуть покращенню кредитно-інвестиційної політики особливу увагу слід приділити інноваційній діяльності банків. Адже за складних умов фінансової нестабільності саме ті банківські установи, що розширюють асортимент банківських продуктів та послуг відповідно до економічної ситуації, можуть конкурувати на ринку.

До найбільш значущих інновацій у банківській сфері належать:

- популярні класичні кредитні інструменти для бізнесу, такі як факторинг, овердрафт, форфейтинг;

- споживчі кредити з використанням карткових продуктів (кредитні

лінії, овердрафти);

- телебанкінг, мобільний та інтернет-банкінг;

- віртуальні банківські та фінансові технології: управління банківськими рахунками, готівкові розрахунки, електронний підпис, укладання договорів;

- нетрадиційні форми використання банківських металів для збереження і накопичення коштів, а саме відкриття депозитів у металах з фізичною або без фізичної поставки.

Отже, можемо стверджувати, що впровадження вітчизняними банківськими установами новітніх технологій та інновацій, що особливо актуально за умов фінансової нестабільності, сприятиме стабільній прибутковій діяльності банку та покращенню ефективності інвестиційної діяльності банків.

3.2. Розробка моделі оцінки впливу ресурсної бази банків України на їх обсяги інвестиційної діяльності

Обсяги фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні банків, відіграють важливу роль в інвестиційній діяльності банків. З метою здійснення кількісної оцінки впливу обсягу фінансових ресурсів на обсяги кредитування реального сектору економіки банками України та обсяги їх вкладень в цінні папери можна використовувати економетричні методи.

Дослідження впливу різних джерел фінансування інвестиційної діяльності банку вимагає застосування кореляційно-регресійного аналізу. Використання методів багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу дозволяє визначити, від яких джерел фінансування найбільше залежать обсяги кредитування реального сектору економіки банками України та їх вкладень в цінні папери.

Зазначеними методами розв'язують два основні завдання [53]:

- знаходження загальної закономірності, що характеризує залежність двох (чи більше) кореляційно пов'язаних змінних, тобто розробка математичної моделі зв'язку (задача регресійного аналізу);

- визначення тісноти зв'язку (задача кореляційного аналізу).

Дослідження залежності результативної змінної (обсягу кредитно-інвестиційного портфеля) від факторних ознак складається з наступних етапів [53; 55]:

- вибір та аналіз факторів, які мають вплив на результативну змінну;

- перевірка умов застосування багатофакторної кореляційно-регресійного аналізу для сформованого набору даних;

- вибір вигляду багатофакторної регресійної моделі;

- побудова багатофакторної регресійної моделі та оцінка її невідомих параметрів;

- перевірка значимості знайдених параметрів моделі та оцінка на адекватність;

- аналіз отриманих результатів та визначення можливості використання отриманих значень для оцінки стратегії кредитно-інвестиційної діяльності банку.

Важливою умовою достовірності проведення багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу є відсутність функціонального зв'язку між факторами. Таким чином, у модель не доцільно включати фактори, що тісно взаємопов'язані між собою, щоб уникнути мультиколінеарності.

Для побудови моделі будемо використовувати показники інвестиційної діяльності банків України із використанням багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу. Для дослідження використано показники діяльності всіх банків за даними їх фінансової звітності на початок 2022 і 2023 років [*55*].

Попередній аналіз вихідних даних для проведення кількісної оцінки вагомості впливу функціональних показників на обсяги кредитування реального сектору економіки (тобто юридичних осіб) банками України та їх

вкладень в цінні папери (Y), показав доцільність врахування джерел фінансових ресурсів банків для здійснення ними інвестиційної діяльності. Тому для побудови моделі були обрані наступні фактори (джерела фінансування):

- власний капітал – має важливе значення для ефективного здійснення банківської діяльності та виступає найбільш надійним, стійким джерелом фінансових ресурсів для здійснення їх кредитно-інвестиційної діяльності;

- фінансовий результат діяльності банків – формується у результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банків; є джерелом виплати дивідендів акціонерам, створення фондів банку, базою підвищення добробуту банківських працівників. Слід відзначити, що нерозподілений прибуток відноситься до капіталу банку шляхом формування резервних фондів та спрямуванням коштів на розвиток банку;

- депозити юридичних осіб - відграють важливу роль у формуванні фінансових ресурсів банків;

- депозити фізичних осіб – формують найбільшу частку дійсно існуючих фінансових ресурсів банків та служать певним мірилом довіри вкладників. Фізичні особи відкривають депозити здебільшого з метою одержання прибутку в майбутньому.

Значення даних показників для банків представлені в Додатку Г.

Модель залежності обсягів кредитування юридичних осіб банками України та їх вкладень в цінні папери від власного капіталу, фінансового результату діяльності, депозитів юридичних та фізичних осіб можна представити в наступному вигляді:

$$Y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 \qquad (3.1);$$

де

Y – обсяги кредитування банком юридичних осіб та його вкладень в цінні папери (результативний показник), млн. грн.;

x_1 - власний капітал (факторна ознака), млн. грн.;

x_2 - фінансовий результат діяльності банку (факторна ознака), млн. грн.;

x_3 – строкові депозити юридичних осіб (факторна ознака), млн. грн.;

x_4 – строкові депозити фізичних осіб (факторна ознака), млн. грн.;

a_0 - вільний член рівняння;

a_1, a_2, a_3, a_4 – коефіцієнти регресії (параметри регресії), які показують середню зміну цільового показника (Y) у разі зміни факторних ознак (x_1, x_2, x_3, x_4) на одиницю.

Кожен коефіцієнт даного рівняння показує ступінь впливу відповідного фактора на показник, який аналізується, при фіксованому положенні (на середньому рівні) інших факторів: у зв'язку зі зміною кожного фактора на одиницю показник змінюється на відповідний коефіцієнт регресії [53].

Після вибору рівняння багатофакторної регресії та знаходження його параметрів необхідно здійснити кореляційний аналіз, тобто дати оцінку тісноти та значимості зв'язку змінних у регресійній моделі.

Отже, за допомогою програми Microsoft Excel для заданої кореляційно-регресійної моделі необхідно розрахувати значення коефіцієнта множинної кореляції (R), значення коефіцієнта множинної детермінації (R^2), значення парних коефіцієнтів кореляції (r_{yxi}), F – критерій Фішера.

Тісноту зв'язку оцінюють за схемою, наданою в табл. 3.1 [53].

Таблиця 3.1

Градація щільності зв'язку (Шкала Чедока)

Зв'язок	Лінійний коефіцієнт кореляції	
	прямий	зворотний
слабкий	0,1 – 0,3	–0,1 … –0,3
помітний	0,3 – 0,5	–0,3 … –0,5
помірний	0,5 – 0,7	–0,5 … –0,7
високий	0,7 – 0,9	–0,7 … –0,9
надто високий	0,9 – 0,99	–0,9 … –0,99

Визначимо вплив обраних факторних ознак на результуючий показник Y (обсяг кредитування юридичних осіб та вкладень в цінні папери) для банків України за 2022-2023 роки.

Рівень тісноти зв'язку між результуючим показником (Y) та кожною з факторних ознак (x_1, x_2, x_3, x_4), а також між факторними ознаками можна охарактеризувати за допомогою розрахунку коефіцієнтів парної кореляції, що представлені в табл. 3.2.

З аналізу кореляційної матриці, можемо зробити висновок, що найщільніший зв'язок (r=0,904; r=0,922) присутній між обсягом кредитування банком юридичних осіб та його вкладень в цінні папери та

Таблиця 3.2

Матриця коефіцієнтів парної кореляції *

Фактор	x_1	x_2	x_3	x_4	Y
x_1	1	0,88298476	0,497207213	0,886966789	0,904732967
x_2	0,88298476	1	0,239820327	0,694415719	0,680177484
x_3	0,497207213	0,239820327	1	0,512918229	0,695658199
x_4	0,886966789	0,694415719	0,512918229	1	0,922229691
Y	0,904732967	0,680177484	0,695658199	0,922229691	1

* Розраховано за допомогою програми Microsoft Excel, пакет «Аналіз даних» (інструмент «Кореляція»)

власним капіталом та строковими депозитами фізичних осіб (за шкалою Чедока зв'язок надто високий з прямим напрямом). Третім і четвертим за щільністю (r=-0,696; r=0,680) є зв'язки між обсягом кредитування банком юридичних осіб та його вкладень в цінні папери та строковими депозитами юридичних осіб, фінансовим результатом діяльності банку (за шкалою Чедока зв'язок помірний з прямим напрямом).

Кореляційна матриця (табл. 3.2) також свідчить про наявність високого зв'язку між окремими факторними ознаками, що означає небажаний факт мультиколінеарності, який може негативно вплинути на якість моделі, що будується.

Тому далі була побудована матриця коефіцієнтів парної кореляції для факторів. Наявність мультиколінеарності факторів визначається шляхом побудови оберненої коваріаційної матриці. Якщо діагональні елементи цієї матриці більше за 10, то це свідчить, що дані мають проблеми з

мультиколінеарністю. У разі, якщо значення діагональних елементів знаходяться у межах від 1 до 5, то мультиколінеарності немає.

На рис. 3.3 надана матриця коефіцієнтів парної кореляції для факторів і обернена до неї матриця.

	x1	*x2*	*x3*	*x4*
x1	1	0,8829848	0,49720721	0,8869668
x2	0,8829848	1	0,23982033	0,6944157
x3	0,4972072	0,2398203	1	0,5129182
x4	0,8869668	0,6944157	0,51291823	1

16,43968	-9,01079	-2,36569	-7,11081
-9,01079	6,941269	1,612834	2,344892
-2,36569	1,612834	1,747358	0,082063
-7,11081	2,344892	0,082063	5,636634

Рис. 3.3 Матриця коефіцієнтів парної кореляції для факторів і обернена до неї матриця

Діагональній елемент цієї матриці x_{11} має значення більше 10, тобто є проблеми мультиколеніарності факторів. Тому фактор x_1 був виключений із розрахунків. Після була знову побудована матриця кореляції факторів x_2, x_3, x_4 і обернена до неї матриця, діагональні елементи якої не перевищують 5.

За допомогою програми Microsoft Excel пакету «Аналіз даних» інструменту «Регресія» була побудована трьохфакторна лінійна регресійна модель. Розглянемо та проаналізуємо отримані результати розрахунків (табл. 3.3).

Високе емпіричне значення F–критерію Фішера та близьке до нуля значення показника «*Значимість F*» свідчить про те, що мінливість залежної змінної (Y) в основному пояснюється мінливістю незалежних змінних x_2, x_3, x_4. В досліджуваному випадку в стовпці «*Значимість F*» приводиться значення 9,64303E-77, яке представляє ймовірність того, що табличне значення F–критерію Фішера більше або дорівнює 584,49017. Ця ймовірність значно нижча за 0,05, звідки випливає значимість регресії в цілому (на рівні 5%). Значення коефіцієнту множинної детермінації R^2=0,963 позначає, що

Таблиця 3.3

Результати розрахунків багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу *

Регресійна статистика	
Множинний R	0,963849321
R^2	0,929005514
Нормований R^2	0,927416085
Стандартна похибка	13646688,91
Спостереження	138

Дисперсійний аналіз					
	df	*SS*	*MS*	*F*	*Значимість F*
Регресія	3	3,26553E+17	1,0885E+17	584,49017	9,64303E-83
Залишок	133	2,49551E+16	1,8623E+14		
Усього	137	3,51508E+17			

* Розраховано автором за допомогою програми Microsoft Excel.

модель пояснює залежність обсягів кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери від обраних показників на 96,3 %.

За допомогою таблиці 3.4 перейдемо до наступного кроку – аналізу коефіцієнтів моделі.

Таблиця 3.4

Результати багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу

	Коефіцієнти	*Стандартна похибка*	*t-статистика*	*P-Значення*	*Нижнє 95%*	*Верхнє 95%*
Y	1539362,3	1289313,9	1,19393917	0,2346111	-1010675,846	4089400
x_2	1,8362808	0,398688	4,60580861	9,445E-06	1,047745357	2,624816
x_3	3,3591342	0,2814982	11,9330595	8,163E-23	2,802379904	3,915889
x_4	2,3535754	0,1331801	17,6721185	8,026E-37	2,090168247	2,616983

Великі розрахункові значення показника «t-статистика» і дуже малі значення показника «P-Значення» свідчать про те, що відповідні їм вибіркові параметри регресії значимо відрізняються від нуля. В досліджуваному випадку для коефіцієнтів змінних x_2, x_3 та x_4 значення показників «P-

Значення» значно нижчі за 0,05, звідси випливає значимість коефіцієнтів при цих змінних (на рівні 5%). Про це ж свідчать і довірчі інтервали для вказаних параметрів регресії – жоден з них не перекриває нульове значення.

Проведений аналіз приводить до наступного рівняння багатофакторної регресії залежності обсягів кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери (Y) від факторних ознак :

$$Y = 1539362,3 + 1,83628\ x_2 + 3,35913\ x_3 + 2,35358\ x_4. \qquad (3.2)$$

Коефіцієнт регресії a_1 дорівнює 1,836, а отже, у разі збільшення фінансового результату банку на 1 тис. грн. відбудеться збільшення обсягів кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери на 1836 грн. Коефіцієнт регресії a_3 дорівнює 3,359, а отже, при зростанні строкових депозитів юридичних осіб банку на 1 тис. грн., обсяги кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери збільшаться на 3359 грн. Коефіцієнт регресії a_4 дорівнює 2,353, а отже, при зростанні строкових депозитів фізичних осіб банку на 1 тис. грн., обсяги кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери збільшаться на 2353 грн.

З проведеного багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу залежності обсягів кредитування банком юридичних осіб та вкладень в цінні папери від показників, що характеризують джерела фінансових ресурсів банку, виділено основні фактори, які впливають на інвестиційну діяльність банків.

Таким чином, використання економіко-математичного моделювання дало змогу виділити фактори, що найбільше впливають на зростання обсягів інвестиційної діяльності банків.

Висновки до розділу 3

1. Активізація інвестиційної діяльності банків повинна здійснюватися

на рівні всієї держави, так і на рівні банківської системи України.

На державному рівні напрямами активізації є: закінчення війни, стабілізація політичного та економічного стану в країні; вдосконалення нормативно-правової бази України, що має забезпечити захист кредиторів та інвесторів; розвиток фондового ринку та його інфраструктури; підвищення рівня капіталізації банківського сектору; запровадження на державному рівні стимулів та певних переваг для банків, які активно здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування; запровадження державного відшкодування (часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки, та передбачення обсягів відшкодування у Державному бюджеті; розробка механізму, що регулює спільну діяльність банків і держави у сфері інвестування, а також розподіл між ними ризиків при довгострокових інвестиціях; активізація та стимулювання державної підтримки створення інвестиційних банків; створення холдингів, до складу яких входять банки, інвестиційні компанії, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, брокерські та консалтингові компанії; створення умов для інвестування фінансових ресурсів інституційних інвесторів (недержавних пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів) у фінансові інструменти банків.

На рівні НБУ і банківських установ напрямами активізації є: вдосконалення механізму залучення інвестицій в Україну з орієнтацією на євроінтеграційні процеси; забезпечення інвестиційної діяльності банків фінансовими ресурсами; використання механізму довгострокового рефінансування Національним банком України тих банків, які здійснюють довгострокові інвестиційне кредитування; встановлення ліміту використання позикових коштів в інвестиційній діяльності банків; визначення раціонального співвідношення обсягів позикових інвестиційних ресурсів, залучених на коротко- та довготерміновій основі, виходячи з інвестиційних цілей використання позикового капіталу в передбачуваний період, а також виходячи з вартості залучення цих ресурсів; забезпечення мінімізації ризиків

– залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел; вивчення практики інвестиційних послуг на досвіді окремих банків і небанківських фінансових компаній в Україні; сприяння розвитку послуг інвестиційного менеджменту (довірчого управління активами професійних учасників фінансового ринку і активами приватних осіб), який є могутнім інструментом залучення ресурсів; часткове (50%) формування резервів для відшкодування можливих втрат за інвестиційними кредитами на пріоритетні цілі та вкладеннями в акції підприємств реального сектора; підвищення диверсифікованості напрямків діяльності банків.

2. Ресурсна складова відіграє важливу роль у повноцінному здійсненні банком інвестиційної діяльності. Тому було побудовано багатофакторну – кореляційно-регресійну модель залежності обсягів інвестиційної діяльності банків від джерел фінансових ресурсів.

3. В результаті побудови моделі визначено, що основними позитивними факторами впливу на обсяги кредитування банками юридичних осіб та вкладень в цінні папери є строкові депозити юридичних осіб, строкові депозити фізичних осіб, власний капітал. Таким чином, використання економіко-математичного моделювання дало змогу виділити фактори, що найбільше впливають на зростання обсягів інвестиційної діяльності банків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних і практичних питань здійснення інвестиційної діяльності банками України дозволяє зробити наступні висновки:

1. Аналізуючи думки науковців щодо визначення банківських інвестицій, визначено, що при характеристиці банківських інвестицій дослідники зосереджуються на таких ознаках як строковість, цілеспрямованість вкладень з метою отримання доходу, зростання капіталу, досягнення ефекту. Інвестиції мають як речовий (майнові цінності), так і неречовий характер (інтелектуальні цінності, цінні папери).

2. Поняття «інвестиційна діяльність банків» сформульовано як різнопланова діяльність банків на ринку цінних паперів та в реальному секторі економіки, пов'язана не лише з безпосереднім інвестуванням, але і професійним посередництвом, що сприяє ефективному залученню ресурсів для нагромадження капіталу (фінансового і реального) та отримання вигоди суб'єктів інвестування.

3. Інвестиційна діяльність банків здійснюється у фінансовому й реальному секторах економіки, включає інвестиції у власний розвиток банку, його філій, відділень та послуги, пов'язані з інвестуванням. Ініціатором інвестування є банк.

4. Інвестиційна політика діяльності банків є основою ефективних взаємовідносин між суб'єктами реального сектора та банківськими установами. Вона визначає основні напрями вкладень та джерела їх фінансування, механізм прийняття і реалізації рішень, характеристики активів та їх співвідношення для формування оптимальної структури інвестиційного портфеля.

5. На інвестиційну діяльність банків істотно впливає її нормативно-законодавче забезпечення

6. Незважаючи на участь банків України в інвестиційному кредитуванні, підприємства Україні в основному здійснюють самофінансування. Частка банківських кредитів в інвестуванні в основний капітал в 2020-2021 не перевищує 7%.

7. Ставки за кредитами перевищують рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в 2013–2022 рр. в декілька разів (виключенням став 2021 рік). Це означає, що кредитні ресурси залишаються дорогими для виробничих підприємств.

8. Скрутний стан національного виробництва потребує значних кредитів, які воно не може отримати через нестійкий фінансовий стан підприємств, тому ринок інвестиційних кредитів залишається досить звуженим і не забезпечує інвестиційних потреб економіки в повному обсязі.

9. Банківська система виявилася неспроможною трансформувати заощадження в інвестиції. Не всі акумульовані в банках кошти спрямовуються на інвестування, тобто частина кредитних пропозицій не знаходить інвестиційного споживача. У зв'язку з цим з'являється надлишок ліквідності банків, зменшується прибутковість банківських операцій

10. Питома вага довгострокових кредитів, які надані банками України і які використовуються реальним сектором економіки на нагромадження капіталу, модернізацію виробництва є незначною порівняно з короткостроковими. На 1 жовтня 2023 року частка довгострокових кредитів в структурі кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям складає лише 14 %.

11. В 2014-2017 роках питома вага кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості в загальній сумі кредитів не перевищувала 2 %, а в 2018-2022 роках і за 9 місяців 2023 року не перевищує 4%. Частка іпотечних кредитів нефінансовим корпораціям поступово скорочувалася з 18,5% на кінець 2012 року до 12,9% на кінець 2015 р. На кінець 2016 р. частка іпотечних кредитів збільшилася до 17,7%. В 2019-2022

рр. і за 9 місяців спостерігається негативна тенденція зменшення частки іпотечних кредитів з 20,5% до 12,1%.

13. Незважаючи на декілька разове зростання вкладень банків у цінні папери та фактично позитивну динаміку, що спостерігалася за всі досліджувані роки, таке значне збільшення вартості портфеля цінних паперів вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банків, яка є досить значною на 1 жовтня 2023 року (на кінець 2013 року – 9,82 %, на 1 вересня 2018 року – 41,12 %).

12. Темпи зростання вкладень банків в цінні папери перевищували темпи зростання кредитного портфеля протягом досліджуваного періоду. Якщо на кінець 2013 р. кредитний портфель банків перевищував обсяги вкладень банків у цінні папери більш ніж в 6,5 разів, то на 1 жовтня 2023 року обсяги вкладень банків у цінні папери перевищували кредитний портфель лише в 1,2 рази, що свідчить про стрімке зростання вкладень банків в цінні папери.

13. Проведений аналіз структури вкладень у цінні папери банків України в 2014-2022 роках показав, що здійснення торгівельних операцій з цінними паперами у порівнянні з інвестиційними значно переважає. Інвестицій банків в асоційовані й дочірні компанії (тобто вкладення в акції та інші неборгові цінні папери) не перевищують 2% загального обсягу вкладень в цінні папери, що свідчить як про низьку зацікавленість банків у купівлі акцій підприємств, так і про недостатню кількість інвестиційно привабливих акцій у вільному продажу на фондовому ринку.

14. Аналіз вкладень банків у боргові цінні папери за секторами економіки показав, що найбільший обсяг вкладень здійснювався у фінансові інструменти загального сектору державного управління, що становили більше 70% загальної суми банківських інвестицій у боргові цінні папери. Найбільший обсяг вкладень у державні цінні папери спостерігається з початку 2022 року (більше 99%) і спостерігається його зростання. Це

свідчить про зростання державного дефіциту в Україні і пов'язано з воєнною агресією росії.

15. Розширення ринку ОВДП є тим фактором, який призвів до збільшення обсягу інвестицій банків у цінні папери. Зростання вкладень банків у цінні папери протягом 2014 р. – 9 місяців 2023 р. на 85,7 % забезпечено за рахунок збільшення вкладень в ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України.

16. Аналіз інвестиційної діяльності найбільшого в Україні АТ «КБ «Приватбанк» показав:

- в 2020-2022 роках спостерігається тенденція зниження питомої ваги кредитного портфеля банку в структурі активів: на кінець 2020 року - 19,22%, на кінець 2022 року - лише 12,59 %, Якість кредитного портфеля підвищилась, оскільки знизилася питома вага резервів за кредитними операціями, а значить і обсяг проблемних кредитів в кредитному портфелі;

- найбільшу питома вагу у кредитному портфелі банку займають кредити юридичних осіб (більше 80%). Це свідчить про задовільну структуру кредитного портфелю з точки зори галузевої диверсифікації;

-протягом досліджуваного періоду відбувається збільшення питомої ваги довго- і середньострокових кредитів в кредитному портфелі банку, що призводить до зростання кредитного ризику, оскільки довгострокове кредитування безпосередньо пов'язане з інфляційним знеціненням відсотків за виданими кредитами і несвоєчасним поверненням кредитів, а з іншого покращує можливості позичальників щодо отримання довгострокових кредитів. Це позначає, що АТ КБ «Приватбанк» розширює інвестиційне кредитування реального сектору економіки України;

- в структурі інвестиційного портфеля АТ КБ «Приватбанк» на кінець 2019 року переважають інвестиції в цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток – 55,6%, а на кінець 2020, 2021, 2022 років - інвестиції в цінні папери, які обліковуються за

справедливою вартістю через інший сукупний дохід (відповідно 53,77%, 53,86% і 53,73%). Тобто АТ КБ «Приватбанк» в основному здійснює інвестиції в цінні папери з метою торгівлі ними. Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю займають малу питому вагу, але спостерігається позитивна тенденція зростання їх питомої ваги в інвестиційному портфелі (від 0,57% на кінець 2019 року до 10,28% на кінець 2022 року).

Отже загальний висновок, який можна зробити, виходячи з результатів аналізу інвестиційної діяльності банків України і АТ КБ «Приватбанк», існують певні негативні фактори, які гальмують інвестиційну діяльність банків України.

18. В кваліфікаційній роботі надані основні напрями вдосконалення інвестиційної діяльності банків України: Активізація інвестиційної діяльності банків повинна здійснюватися на рівні всієї держави, так і на рівні банківської системи України.

На державному рівні напрямами активізації є: закінчення війни, стабілізація політичного та економічного стану в країні; вдосконалення нормативно-правової бази України, що має забезпечити захист кредиторів та інвесторів; розвиток фондового ринку та його інфраструктури; підвищення рівня капіталізації банківського сектору; запровадження на державному рівні стимулів та певних переваг для банків, які активно здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування; запровадження державного відшкодування (часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки, та передбачення обсягів відшкодування у Державному бюджеті; розробка механізму, що регулює спільну діяльність банків і держави у сфері інвестування, а також розподіл між ними ризиків при довгострокових інвестиціях; активізація та стимулювання державної підтримки створення інвестиційних банків; створення холдингів, до складу яких входять банки, інвестиційні компанії, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, брокерські та консалтингові компанії; створення умов для інвестування фінансових ресурсів

інституційних інвесторів (недержавних пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів) у фінансові інструменти банків.

На рівні НБУ і банківських установ напрямами активізації є: вдосконалення механізму залучення інвестицій в Україну з орієнтацією на євроінтеграційні процеси; забезпечення інвестиційної діяльності банків фінансовими ресурсами; використання механізму довгострокового рефінансування НБУ тих банків, які здійснюють довгострокові інвестиційне кредитування; встановлення ліміту використання позикових коштів в інвестиційній діяльності банків; визначення раціонального співвідношення обсягів позикових інвестиційних ресурсів, залучених на коротко- та довготерміновій основі; забезпечення мінімізації ризиків – залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел; вивчення практики інвестиційних послуг на досвіді окремих банків і небанківських фінансових компаній в Україні; сприяння розвитку послуг інвестиційного менеджменту (довірчого управління активами професійних учасників фінансового ринку і активами приватних осіб), який є могутнім інструментом залучення ресурсів; часткове (50%) формування резервів для відшкодування можливих втрат за інвестиційними кредитами на пріоритетні цілі та вкладеннями в акції підприємств реального сектора; підвищення диверсифікованості напрямків діяльності банків.

19. Ресурсна складова відіграє важливу роль у повноцінному здійсненні банком інвестиційної діяльності. Тому було побудовано багатофакторну –кореляційно-регресійну модель залежності обсягів інвестиційної діяльності банків від джерел фінансових ресурсів. В результаті побудови моделі визначено, що основними позитивними факторами впливу на обсяги кредитування банками юридичних осіб та вкладень в цінні папери є строкові депозити юридичних осіб, строкові депозити фізичних осіб, власний капітал. Таким чином, використання економіко-математичного моделювання дало змогу виділити фактори, що найбільше впливають на зростання обсягів інвестиційної діяльності банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мертенс А. В. Інвестиції: курс лекцій з сучасної фінансової теорії. Київське інвестиційне агентство, 1997. 416 с.

2. Алексєєнко І. І., Слуцька О. В. Інвестування: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 206 с. URL: http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23736

3. Пересада А. А., Майорова Т. В. Управління банківськими інвестиціями: монографія. К.: КНЕУ, 2005. 388 с.

4. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: монографія. К.: Лібра, 2002. 472 с.

5. Стечишин Т. Б. , Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40887/1/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf

6. Приказюк Н. В. Теоретичні засади та роль інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Економіка.* 2011. Вип. 16. С. 396–401. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nznuoa_2011_16_55.pdf

7. Мещеряков А.А., Лисяк Л.В. Фінансовий менеджмент у банках: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.

8. Інституційна інвестологія: підруч. / С. К. Реверчук, О. Д. Вовчак, С. І. Кубів та ін.; за ред. С. К. Реверчука. К.: Атака, 2004. 208 с.

9. Фінансовий менеджмент у банку. Навч.посіб. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П.,Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.

10. Ушакова О. А. Банківські операції: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 226 с.

11. Васильєва Т. А. Банківське інвестування на ринку інновацій: монографія. Суми : СумДУ, 2007. 513 с.

12. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09.1991 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12

13. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2121-14

14. Паласевич М. Б., Булонська В. І., Шевченко С. Г. Суть, ознаки та структура банківської інвестиційної діяльності. *Науковий вісник*. 2005. Вип. 15.3. С. 269–278. URL: http://nbuv.gov.ua/portal/

15. Приказюк Н. В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. К., 2007. 20 с.

16. Луців Б.Л., Тимків А.О. Інвестиційна політика банків: навч. посібн. Тернопіль: Вид-во «Терн граф», 2011. 317 с.

17. Долінський Л. Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів : ЧНТУ, 2019. 390 с.

18. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. № 24. С. 51-58. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Torg_2019_24_9.pdf

19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

20. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підруч. К. : КНЕУ, 2004. 468 с.

21. Статистика. Статистика фінансового сектору. Грошово-кредитна статистика. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial

22. Приказюк Н. В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. К., 2007. 20 с.

23. Кльоба Л. Г. Управління банківською інвестиційною діяльністю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08. НАН України, Інститут регіональних досліджень. Львів, 2008. 21 с.

24. Кльоба Л. Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 20-24. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2016/5.pdf

25. Печенко О. О. Теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційної політики банку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 2. С. 71-75.

26. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.

27. Прасолова С. П., Вовченко О. С. Банківські операції : навч. посіб. та практ. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 568 с.

28. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: постанова Правління НБУ № 615 від 17.09.2015 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15

29. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція. Затв. Постановою Правління НБУ № 368 від 26 вересня 2001 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01

30. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: рішення Правління НБУ № 803-рш від 15.12.2017р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text

31. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Положення, затверджене Постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.016 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16

32. Статистичний щорічник України за 2021 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf

33. Процентні ставки за кредитами та депозитами. Цінні папери резидентів. Індекс ПФТС. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial

34. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2022). URL: https://ukrstat.gov.ua/

35. Статистика. Наглядова статистика. Економічні нормативи. Значення економічних нормативів в цілому по системі. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_Banks_2023-11-01.xlsx

36. Статистика. Наглядова статистика. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2023-11-01.xlsx

37. Статистика. Статистика фінансового сектору. Грошово-кредитна статистика. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: https://bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xlsx

38. Приходько Н. В., Щербунь А. В. Аналіз інвестиційної діяльності банків України. Матеріали Наукових економічних читань «Актуальні вектори відновлювальної трансформації економіки України», присвячених пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі. Миколаїв: НУК, 2023.

39. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: затверджена постановою Правління

Національного банку України від 21.02.2018 р. № 14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#Text

40. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) «Фінансові інструменти» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text

41. Цінні папери в портфелі депозитних корпорацій (крім Національного банку України) URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=D9F0CB74FD142371A2BD5F33108C753D?art_id=27843415&cat_id=44578#1

42. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу. URL: https://bank.gov.ua/files/Depositary/T-bills_debt.xlsx

43. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: www.privatbank.com

44. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк». URL: https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost

45. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2006. 600 с.

46. Пшик Б. І., Печенко О. О. Актуальні проблеми розвитку банківської інвестиційної діяльності в Україні URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Fkd_2014_2_5.pdf

47. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Офіційний сайn Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/

48. Золковер А. О., Обертинський Б. В. Інвестиційний потенціал банків як запорука фінансової стабільності банківської системи України в умовах післявоєнного відновлення. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № № 3(14). С. 27-37. URL: https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-3.pdf

49. Свириденко Ю. Ухвалений закон про страхування інвестицій від воєнних і політичних ризиків сприятиме залученню внутрішніх інвесторів та забезпечить підтримку української економіки. Урядовий портал. 22.11.2023р. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukhvalenyi-zakon-pro-strakhuvannia-investytsii-vid-voiennykh-i-politychnykh-ryzykiv-spryiatyme-zaluchenniu-vnutrishnikh-investoriv-ta-zabezpechyt-pidtrymku-ukrainskoi-ekonomiky-iuliia-svyrydenko

50. Репета М. М., Смолінська С. Д. Напрями удосконалення фінансових послуг банків в Україні. *«Young Scientist»*. 2018. № 10 (62). С 877-880. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/201.pdf

51. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 1057-IV від 09.07.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text

52. Звітність Українського банк реконструкції та розвитку (УБРР). URL: https://www.ubrr.com.ua/emitentreports

53. Економетрика в електронних таблицях : навч. посіб. / Васильєва Н. К., Мироненко О. А., Самарець Н. М., Чорна Н. О. ; за заг. ред. Н. К. Васильєвої. Дніпро: Біла К. О., 2017. 149 с. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/713/1/Posibnyk.pdf

54. Березька К. М. Економетрика: Основи теорії та комп'ютерний практикум (для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання). Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 152 с.. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46350/1/POSIBNIK_2022_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf

55. Статистика. Наглядова статистика. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків) URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#:~:text=%D0%97%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%BA%D0%B8%C2%A0(%D1%83%20%D1%80%D0%

BE%D0%B7%D1%80%D1%96%D0%B7%D1%96%20%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Система економічних нормативів регулювання кредитно-інвестиційної діяльності банків України [29]

№ п/п	Групи нормативів	Порядок розрахунку нормативів
	III. Нормативи кредитного ризику	
1.	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	Визначається як співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком контрагентові або групі пов'язаних контрагентів, і регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25 %.
2.	Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	Визначається як співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, всіх пов'язаних з банком осіб і регулятивного капіталу банку. Нормативне значення Н8 не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку.
3.	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	Визначається як співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з банком осіб і суми усіх фінансових зобов'язань, наданих банком пов'язаним з банком осіб, і загального розміру капіталу 1-го і 2-го рівнів, зменшеного на балансову вартість активів банку. Нормативне значення нормативу Н9 не має перевищувати 25 відсотків.
	IV. Нормативи інвестування	
4.	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	Співвідношення розміру коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою, до регулятивного капіталу банку. Не має перевищувати 15 %.
5.	Норматив загальної суми інвестування (Н12)	Співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до регулятивного капіталу банку. Не має перевищувати 60 %.

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» за 2019 -2022 роки

(млн.грн.)

Найменовування статті	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
1	2	3	4	5
АКТИВИ				
Грошові кошти	45894	49911	52835	96380
Кошти в інших банках	27118	25059	26243	103837
Кредити і аванси клієнтам	59544	55021	68218	68084
Поточні податкові активи	2257	6660	9978	9079
Інвестиційні цінні папери	152157	221661	222277	239752
Інвестиції в асоційовані компанії	3379	2933	1989	2155
Інвестиції в нерухомість	155	30	30	30
Основні засоби і нематеріальні активи	6480	7642	7362	6617
Інші фінансові активи	2210	3448	2644	5409
Інші нефінансові активи	10529	10160	9720	9253
Усього активів	**309723**	**382525**	**401296**	**540596**
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти	7721	0	0	0
Кошти банків:	201	2	3	0
Кошти клієнтів:	240621	312708	325303	471970
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2762
Забезпечення	2363	10687	3651	5804
- резерви за кредитними зобов'язаннями	290	329	373	1280
- інше забезпечення	2073	10358	3278	4524
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271
Всього зобов`язань	**255194**	**329700**	**334681**	**482807**
КАПІТАЛ				
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060
Емісійний доход	23	23	23	23
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174
Резерви та інші фонди банку	-660	-2248	-4091	-15168
Інші резерви	6850	8481	9696	11449
Накопичений дефіцит	-169918	-171665	-157247	-156749
Всього капіталу	**54529**	**52825**	**66615**	**57789**
Всього пасивів	**309723**	**382525**	**401296**	**540596**

ДОДАТОК В

Звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід ПАТ КБ «Приватбанк» за 2019-2022 роки

ДОДАТОК Б

Показники (млн.грн.)	2019	2020	2021	2022
Процентні доходи	33841	33563	35854	43686
Процентні витрати	-14174	-11961	-6537	-3768
Чистий процентний дохід	**19 667**	**21 602**	**29 317**	**39918**
Резерв на знецінення кредитів і авансів клієнтам	-4	-1809	-856	-15396
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на знецінення кредитів і авансів клієнтам	**19 663**	**19 793**	**28 461**	**24522**
Комісійні доходи	24575	27649	35057	35057
Комісійні витрати	-6386	-8888	-11840	-11840
Чисті комісійні доходи	**18 189**	**18 761**	**23 217**	**23 217**
Прибуток від інвестиційних ЦП і інвестиц.нерухомості	-1522			
Чисті прибутки від інших фін.активів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	16 053	-7 634	2727
Чисті прибутки від операцій з іноземною валютою, її переоцінки	9099	-4357	4243	6895
Зменшення корисності від інвестицій в асоційовану компанію		-124		
Інші операційні доходи				
Інші прибутки мінус збитки	2113	1090	1088	2360
Збитки від знецінення приміщень, немат.активів, інвестиц.нерухомості		-256	-873	267
Знецінення майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-126			
Адміністративні та інші операційні витрати	-14815	-26664	-13435	-22539
Прибуток/(збиток) до оподаткування	**32 609**	**24 296**	**35 067**	**34 672**
Доходи / Витрати на податок на прибуток	0	6	-17	-10984
Прибуток (збиток) за рік	**32 609**	**24 302**	**35 050**	**19 214**

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1

Показники діяльності банків України на 01.01.2023 р. для побудови кореляційно-регресійної моделі *

№ п/п	Назва банку	Власний капітал, тис. грн., X1	Фінансовий результат діяльності, тис. грн., X2	Строкові депозити юридичних осіб, тис. грн.,X3	Строкові фізичних осіб, тис. грн. X4	Обсяги кредитування юридичних осіб та вкладень в цінні папери, тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7
1	АТ КБ "ПриватБанк"	57 788 819	30 197 968	14 209 102	90 509 817	368 041 597
2	АТ "Ощадбанк"	22 164 276	639 803	8 110 974	70 833 988	215 146 465
3	АТ "Укрексімбанк"	2 026 078	-7 718 304	26 053 445	21 319 569	159 136 736
4	АБ "УКРГАЗБАНК"	6 916 122	-3 861 513	25 420 109	15 353 581	91 090 218
5	АТ "Райффайзен Банк"	17 055 048	1 572 799	6 198 642	9 932 136	113 311 067
6	АТ "УКРСИББАНК"	13 104 103	3 558 683	2 632 471	742 579	60 204 670
7	АТ "ОТП БАНК"	11 630 668	597 106	2 389 470	5 724 842	58 627 190
8	АТ "СЕНС БАНК"	6 117 031	-7 110 163	1 097 362	26 551 236	41 688 134
9	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	6 082 460	31 220	16 785 737	2 124 904	52 712 677
10	АТ "СІТІБАНК"	5 567 325	2 720 689	0	0	35 000 756
11	АТ "КРЕДОБАНК"	4 037 938	142 416	3 215 716	4 106 248	20 491 144
12	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	2 238 665	-1 772 508	1 613 055	3 807 980	22 261 923
13	АТ "ІНГ Банк Україна"	4 260 910	403 148	6 650 042	0	12 886 106
14	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 100 701	-415 206	1 459 151	234 599	5 769 200
15	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	587 470	-111 743	907 336	342 069	4 212 595
16	АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	836 092	149 709	1 887 529	0	4 102 733
17	АТ "Дойче Банк ДБУ"	519 958	185 629	2 269 857	0	3 902 395
18	АТ "БАНК ФОРВАРД"	226 980	-247 053	0	1 270 899	124 800

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7
19	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	450 838	-7 759	479 157	192 106	1 657 550
20	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	342 854	-84 711	48 042	20 232	891 547
21	АТ "ПУМБ"	11 696 381	-397 723	8 286 179	14 162 482	71 497 241
22	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	9 203 800	2 158 814	2 232 462	13 887 727	37 874 863
23	Акціонерний банк "Південний"	4 189 500	389 654	5 742 610	3 373 287	34 661 060
24	АТ "ТАСКОМБАНК"	3 234 325	30 950	8 895 549	8 675 381	22 154 466
25	АТ "А - БАНК"	2 418 459	202 637	898 676	8 487 120	7 787 455
26	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	1 685 447	6 616	1 100 169	1 972 759	11 327 352
27	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	1 488 802	275 524	1 438 069	1 686 337	14 540 878
28	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	381 210	-5 667	258 772	2 138 152	7 962 096
29	ПАТ "МТБ БАНК"	912 393	35 005	1 795 980	1 149 413	6 760 903
30	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	990 064	76 961	884 062	1 960 692	8 495 551
31	АТ "Ідея Банк"	813 479	-649 636	213 766	2 174 133	808 534
32	АТ "БАНК АВАНГАРД"	242 657	3 556	140 216	11 132	8 811 085
33	АТ "КБ "ГЛОБУС"	647 341	18 061	861 625	1 482 452	4 854 187
34	АТ АКБ "Львів"	776 231	127 209	325 135	1 914 524	5 145 514
35	АТ "МІБ"	447 362	7 018	929 264	333 081	4 007 110
36	АТ "КОМІНБАНК"	568 882	191 959	566 639	2 137 289	5 428 799
37	АТ "АКБ "КОНКОРД"	741 770	263 327	49 515	562 187	4 166 977
38	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	810 669	83 575	1 284 221	369 147	4 003 184
39	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	1 031 485	-239 387	133 194	551 604	3 400 976
40	АТ "АЙБОКС БАНК"*	1 428 668	598 334	14 125	145 632	1 325 204
41	АТ "Полтава-банк"	907 511	41 181	632 061	493 531	3 402 560
42	АТ "АБ "РАДАБАНК"	440 981	9 303	366 092	951 100	2 862 911
43	АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	641 762	4 382	984 557	1 035 216	2 851 071
44	АТ "КРИСТАЛБАНК"	383 591	42 479	78 197	127 629	2 783 710

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7
45	АТ "АП БАНК"	287 867	-62 682	192 218	596 546	1 801 808
46	АТ "БАНК "ГРАНТ"	575 819	-133 604	119 441	458 806	1 938 680
47	АТ "РВС БАНК"	254 839	29 604	220 484	363 426	1 919 920
48	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	277 060	35 049	156 650	478 872	1 695 391
49	АТ "ЮНЕКС БАНК"	178 423	-13 541	5 920	243 718	1 658 823
50	АТ "СКАЙ БАНК"	231 499	20 987	145 919	118 356	1 706 851
51	АТ "АЛЬТБАНК"	284 017	26 993	615 857	61 200	1 423 700
52	АТ "АСВІО БАНК"	506 231	27 340	17 894	119 353	974 989
53	АТ "БАНК 3/4"	476 226	25 690	11 560	36 200	1 387 902
54	АТ "МОТОР-БАНК"	265 215	-6 994	19 181	51 978	1 006 362
55	АТ "МетаБанк"	365 664	876	67 053	106 848	1 214 710
56	АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	232 166	-18 707	47 317	379 073	1 142 570
56	АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	345 248	15 480	34 200	215 383	711 793
57	АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	238 151	-163 951	7 208	21 575	792 100
58	АТ "ЄПБ"	327 335	14 338	103 670	171 616	711 658
59	АТ "ОКСІ БАНК"	253 958	29 149	19 406	128 619	414 634
60	Полікомбанк	282 447	712	70 086	224 065	572 270
61	АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	254 243	2 769	40 609	23 127	288 270
62	ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	230 037	14 466	0	0	328 580
63	АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	226 355	3 216	0	0	156 258
64	АТ "БТА БАНК"	213 262	-33 605	233	7 132	199 108
65	АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	207 343	-23 226	516	684	193 922
66	АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	189 363	-13 373	0	0	177 075